ANNE VE ÇOCUK SAĞLIĞI

Attila Hancıoğlu
Banu Akadlı Ergöçmen
Elif Kurtuluş Yiğit

Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü

- 0-4 Yaş Dönemindeki Ölümler
- Perinatal Ölümler
- Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı

- 0-4 Yaş Dönemindeki Ölümler
  - Neonatal
  - Post-neonatal
  - Bebek
  - Çocuk
  - Beş-Yaş Altı Ölüm Hızları

- Doğum Tarihçeleri
  - Her kadın için tüm yaşamı boyunca yaptığı canlı doğumlar
  - Tüm canlı doğumlar için yaş, doğum tarihi, cinsiyet, hayatta kalma durumu, ölüm yaşı bilgileri

- Perinatal Ölümler
  - Perinatal Ölüm Hızı

- Doğum Tarihçeleri
  - Erken Neonatal Ölümler
- Demografik Takvimler
  - Ölüdoğumlar

- Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı
  - 18 yaşından önce
  - 35 yaşından sonra
  - 2 yıldan daha kısa bir doğum aralığından sonra
  - 3 canlı doğumdan sonra yapılan doğumlar

- Doğum Tarihçeleri
- Yaş, gebelik, canlı doğum sayısı bilgileri

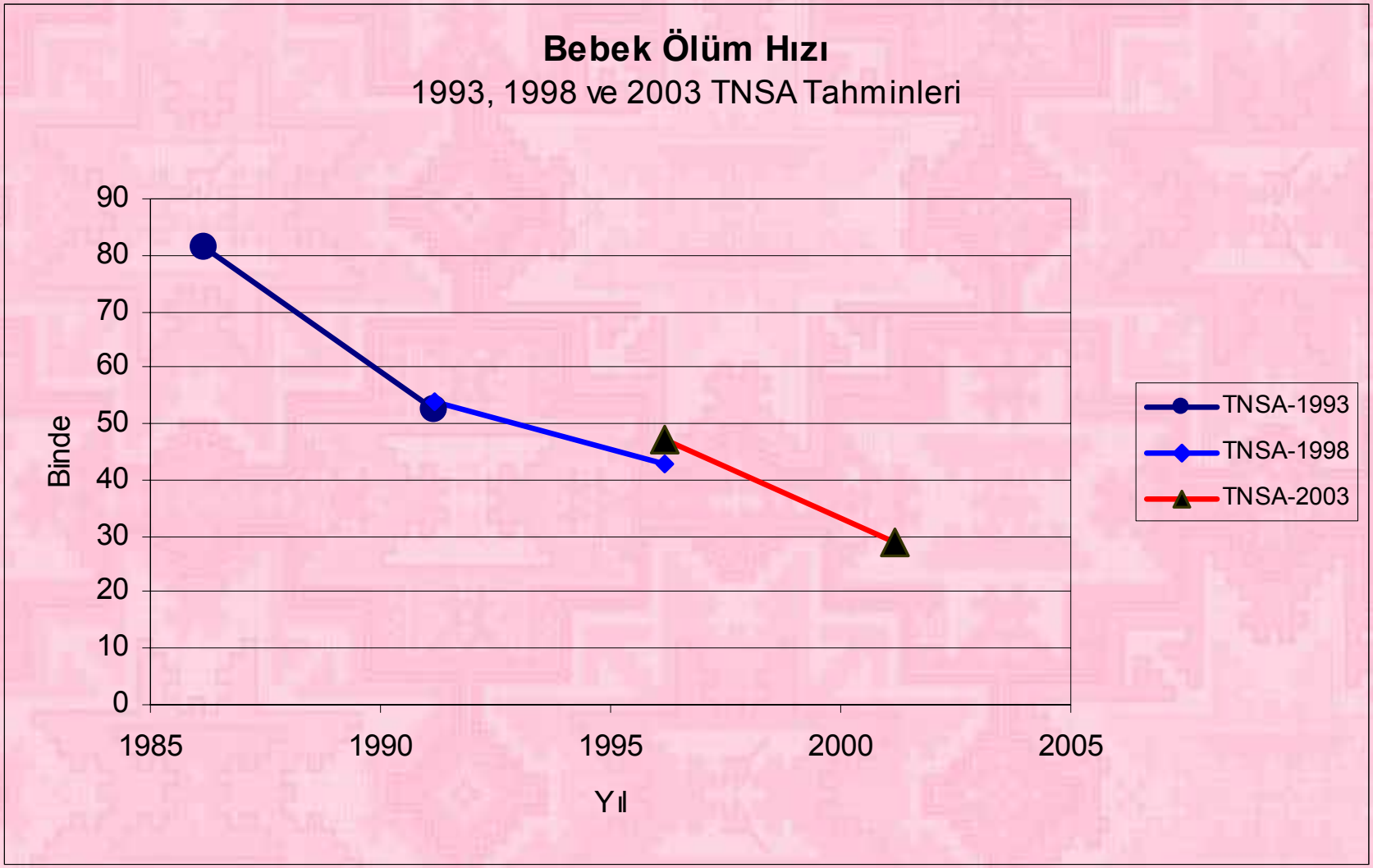
Bebek Ölüm Hızı
1993, 1998 ve 2003 TNSA Tahminleri
90
80
70
60
50
40
30
20
10
0
Binde
1985
1990
1995
2000
2005
Yıl
TNSA-1993
TNSA-1998
TNSA-2003

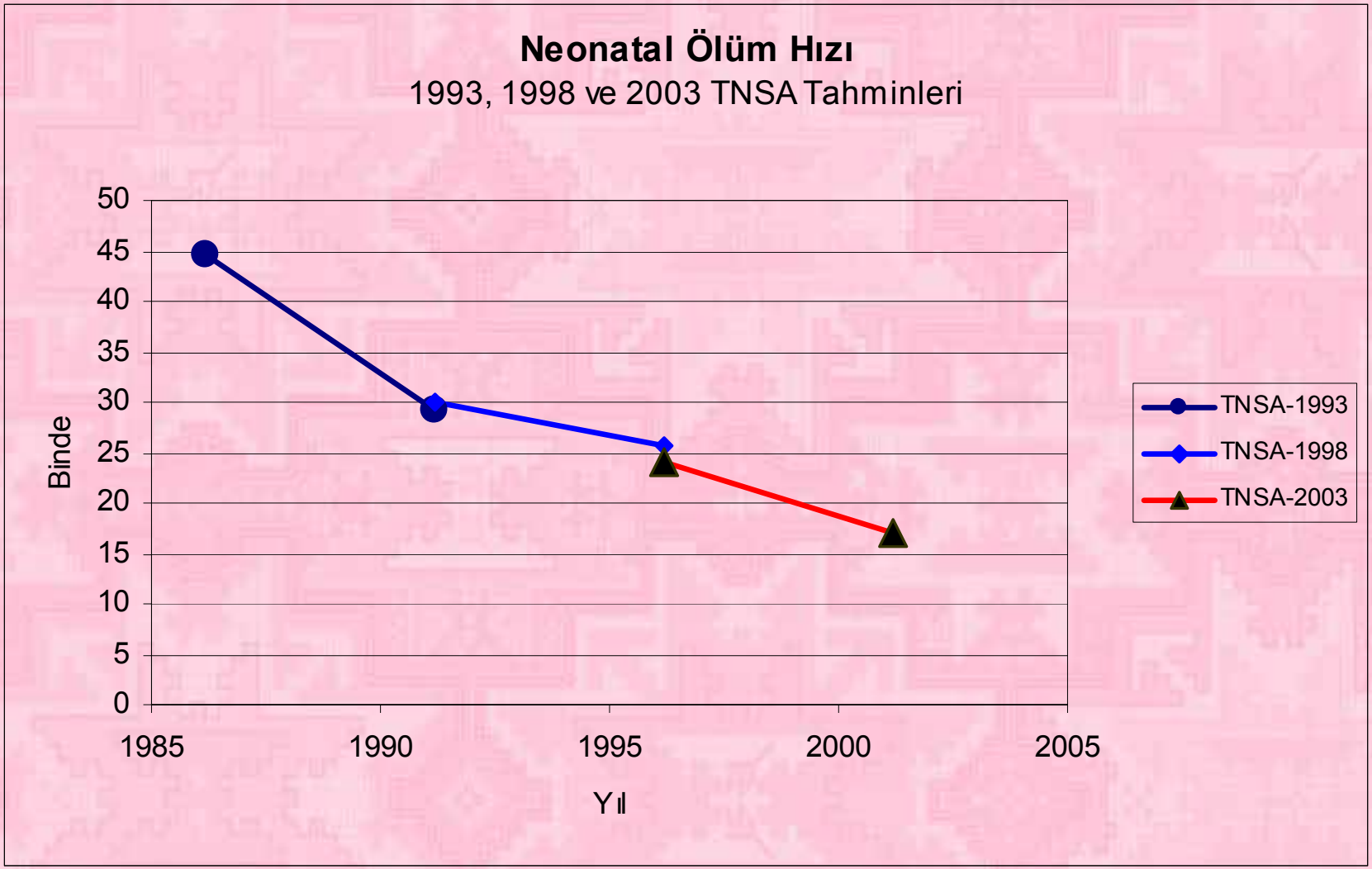
Neonatal Ölüm Hızı
1993, 1998 ve 2003 TNSA Tahminleri
Binde
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
1985
1990
1995
2000
2005
Yıl
TNSA-1993
TNSA-1998
TNSA-2003

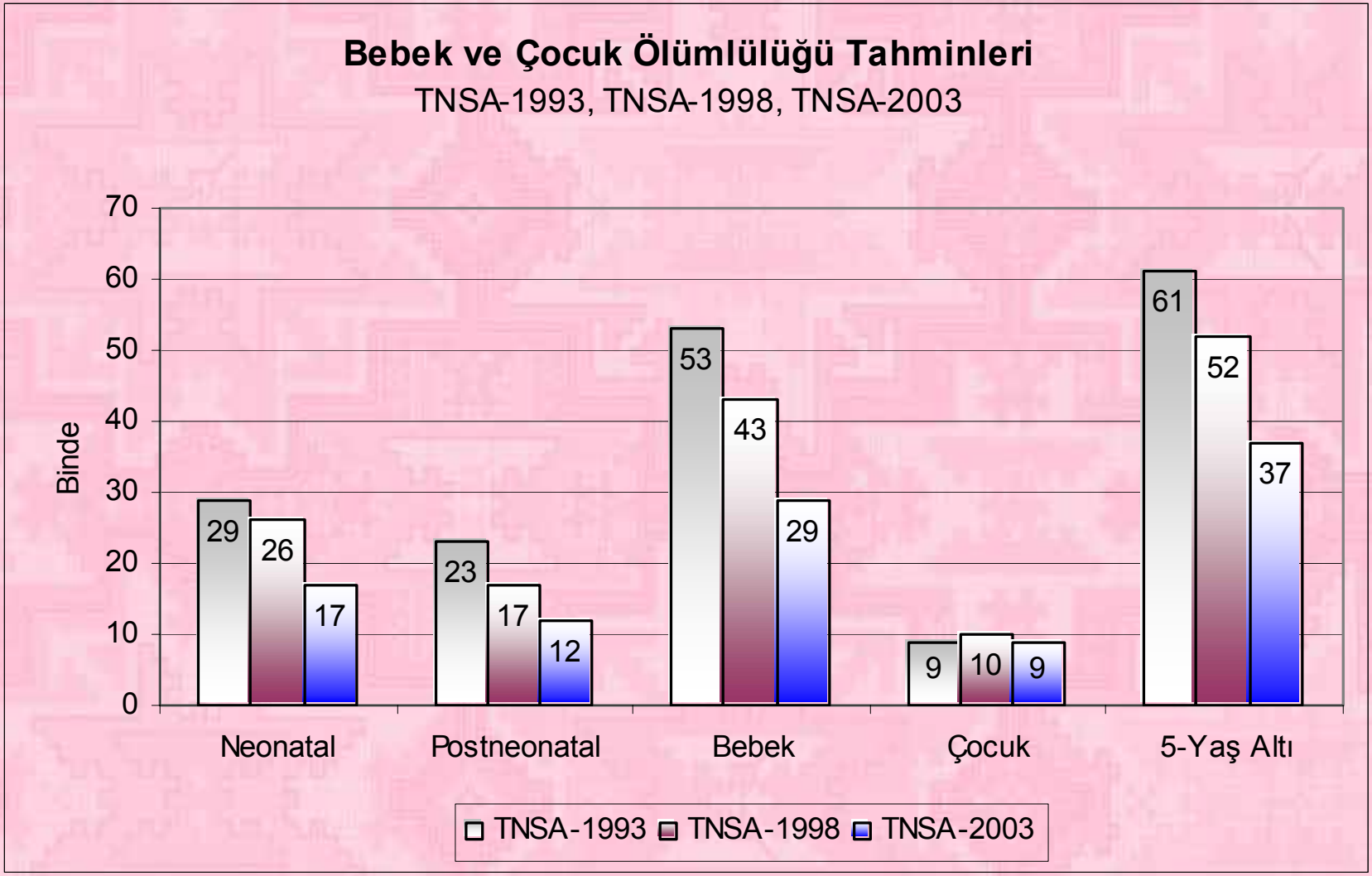
Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü Tahminleri
TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003
Binde
70
60
50
40
30
20
10
0
29
26
17
23
17
12
53
43
29
9
10
9
61
52
37
Neonatal
Postneonatal
Bebek
Çocuk
5-Yaş Altı
TNSA-1993
TNSA-1998
TNSA-2003

TNSA-2003 Bulgularına Göre 2003 Yılında

- 22930 Neonatal Ölüm
- 15240 Post-neonatal ölüm
- 38170 Bebek ölümü
- 11270 Çocuk Ölümü
- 49440 Beş-Yaş Altı Ölüm

Bebek ve Çocuk Ölümlülüğündeki Oransal Değişim (%)
TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003

	1993-1998	1998-2003		1993-2003
Neonatal Ölüm Hızı	-12	-34		-42
Post-neonatal Ölüm Hızı	-28	-29		-49
Bebek Ölüm Hızı	-19	-32		-45
5-Yaş Altı Ölüm Hızı	-14	-29		-39

Bölgelere Göre Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü

TNSA-2003

	Neonatal Ölüm Hızı	Bebek Ölüm Hızı	5-Yaş Altı Ölüm Hızı	Neonatal/Bebek (%)
Batı	15	22	30	68
Güney	19	29	30	66
Orta	10	21	33	48
Kuzey	20	34	48	59
Doğu	23	41	49	56
Türkiye	17	29	37	59

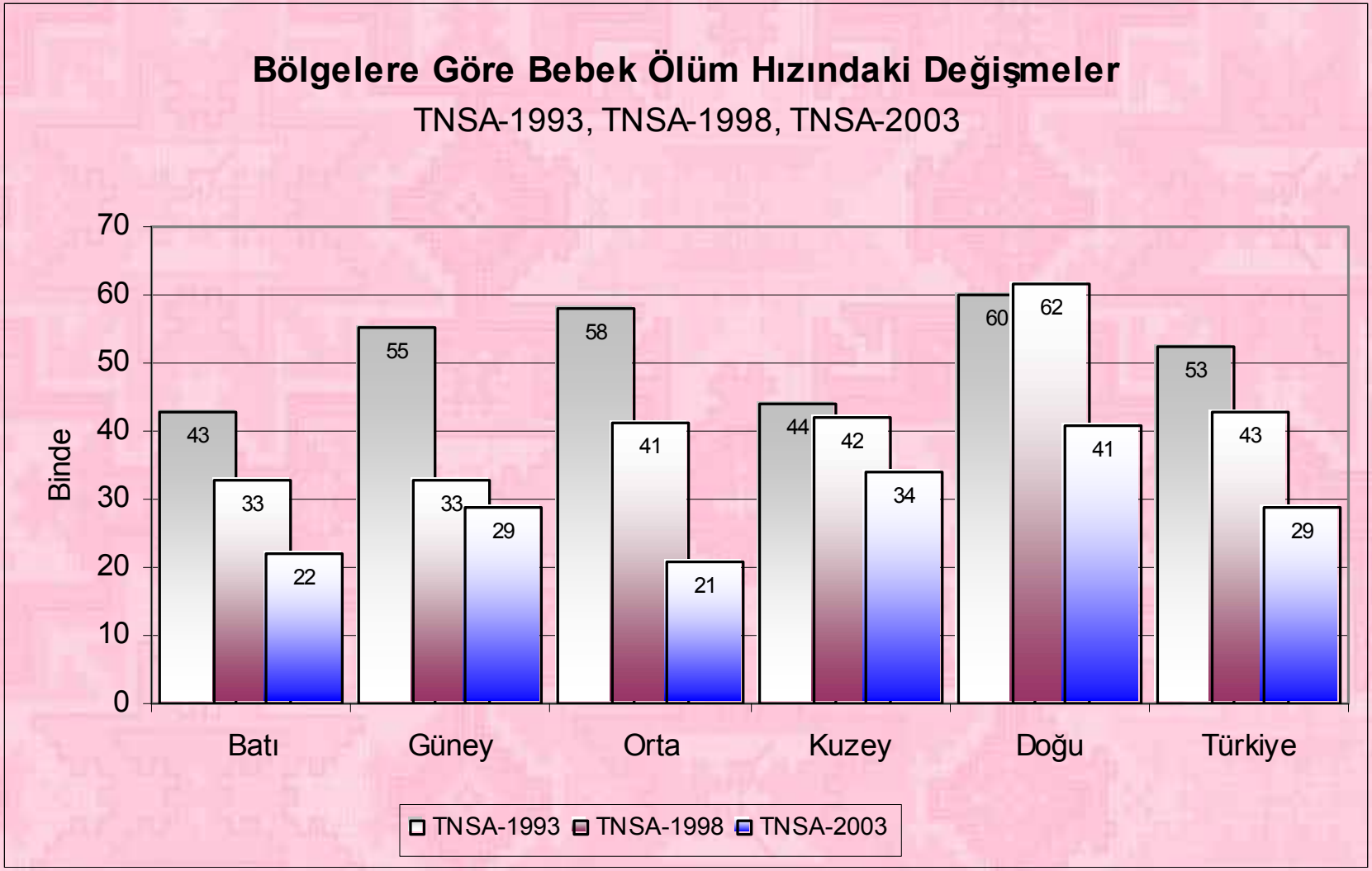
Bölgelere Göre Bebek Ölüm Hızındaki Değişmeler
TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003
Binde
70
60
50
40
30
20
10
0
43
33
22
55
33
29
58
41
21
44
42
34
60
62
41
53
43
29
Batı
Güney
Orta
Kuzey
Doğu
Türkiye
TNSA-1993
TNSA-1998
TNSA-2003

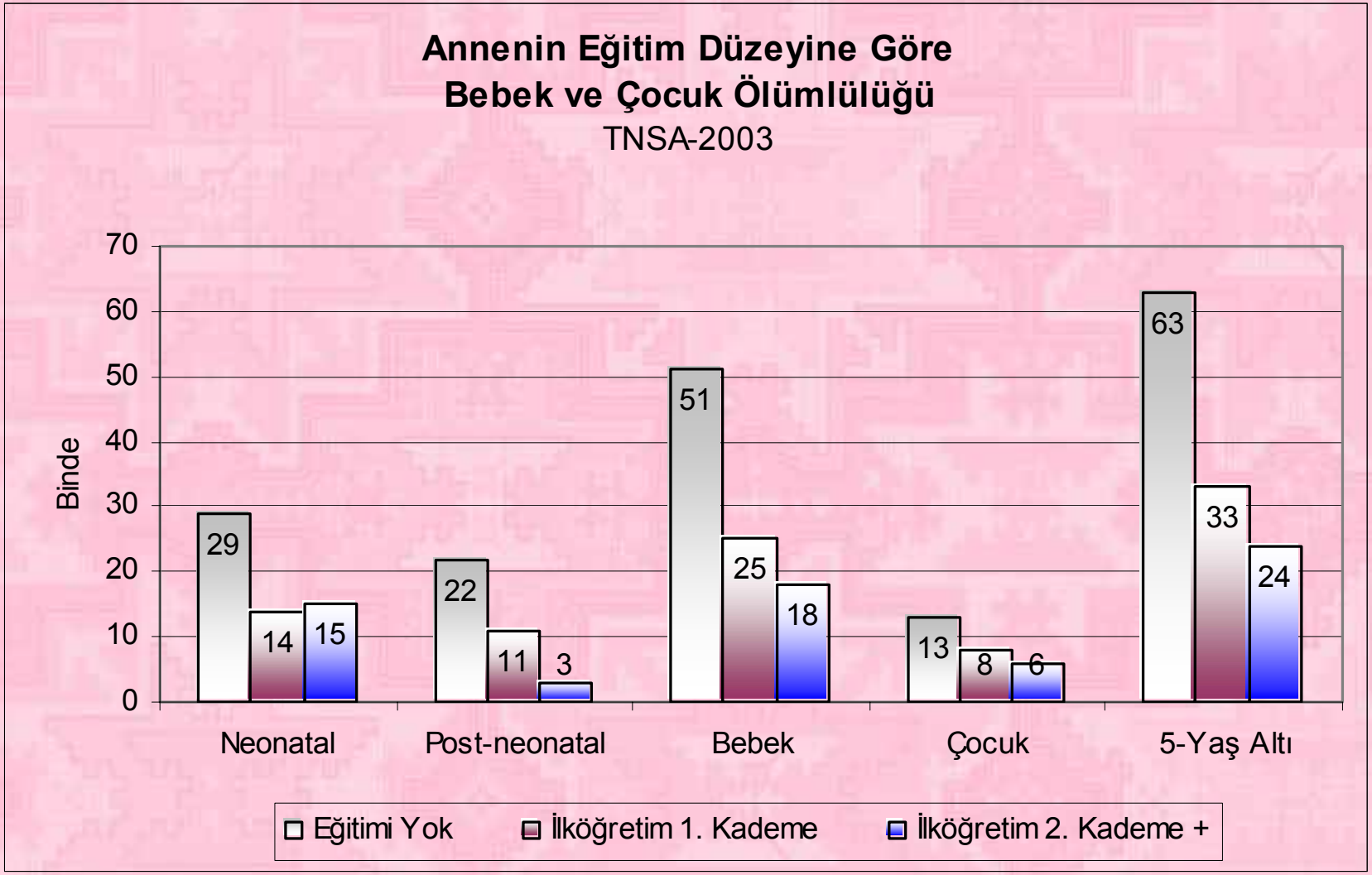
Annenin Eğitim Düzeyine Göre
Bebek ve Çocuk Ölümlülüğü
TNSA-2003
Binde
70
60
50
40
30
20
10
0
29
14
15
22
11
3
51
25
18
13
8
6
63
33
24
Neonatal
Post-neonatal
Bebek
Çocuk
5-Yaş Altı
Eğitimi Yok
İlköğretim 1. Kademe
İlköğretim 2. Kademe +

TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI 2003

- Kent-kır farklılığında artış....
- Kırsal yerleşim yerlerinde bebek ölüm hızı (39), kentsel yerleşim yerlerine (23) göre yüzde 70 daha yüksek
- Kentsel yerleşim yerlerinde bebek ölümlerinin yüzde 35'i post-neonatal dönemde - kırsal yerleşim yerleri; yüzde 46

Bebek Ölümlülüğünde Oransal Değişim (%)
Bölge, Yerleşim Yeri, Eğitim Düzeyi

TNSA-1993, TNSA-1998, TNSA-2003

	1993-1998	1998-2003	1993-2003
Kent	-20	-35	-48
Kır	-16	-29	-40
Batı	-23	-33	-48
Güney	-41	-11	-48
Orta	-29	-49	-64
Kuzey	-5	-19	-23
Doğu	3	-33	-32
Eğitimi Yok	-11	-16	-25
İlköğretim 1. Kademe +	-17	-39	-50
Türkiye	-19	-32	-45

Doğurganlık örüntüsü:

– Genç yaştaki annelerin çocukları

– Doğum sırası yüksek olan çocuklar

– Kısa doğum aralığından sonra doğan çocuklar arasında ölüm olasılıkları yüksektir.

Doğum aralığı <2 yıl: Bebek Ölüm Hızı - 74

Perinatal Ölüm Hızı

TNSA-1993	43
TNSA-1998	39
TNSA-2003	24

Yerleşim Yeri ve Bölgelere Göre Perinatal Ölüm Hızı

TNSA-2003

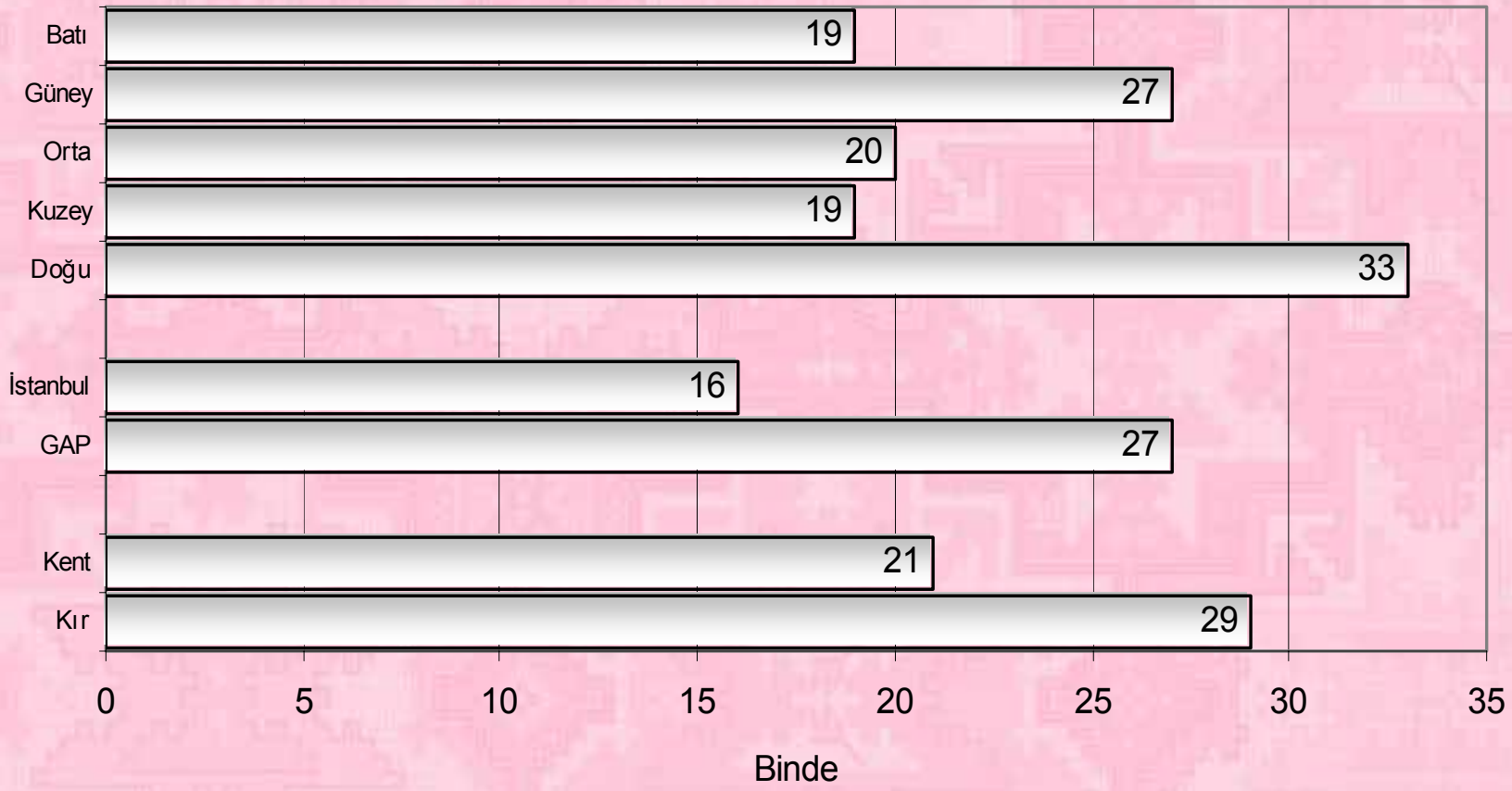

Anne Yaşı ve Gebelik Aralığına Göre Perinatal Ölüm Hızı

TNSA-2003

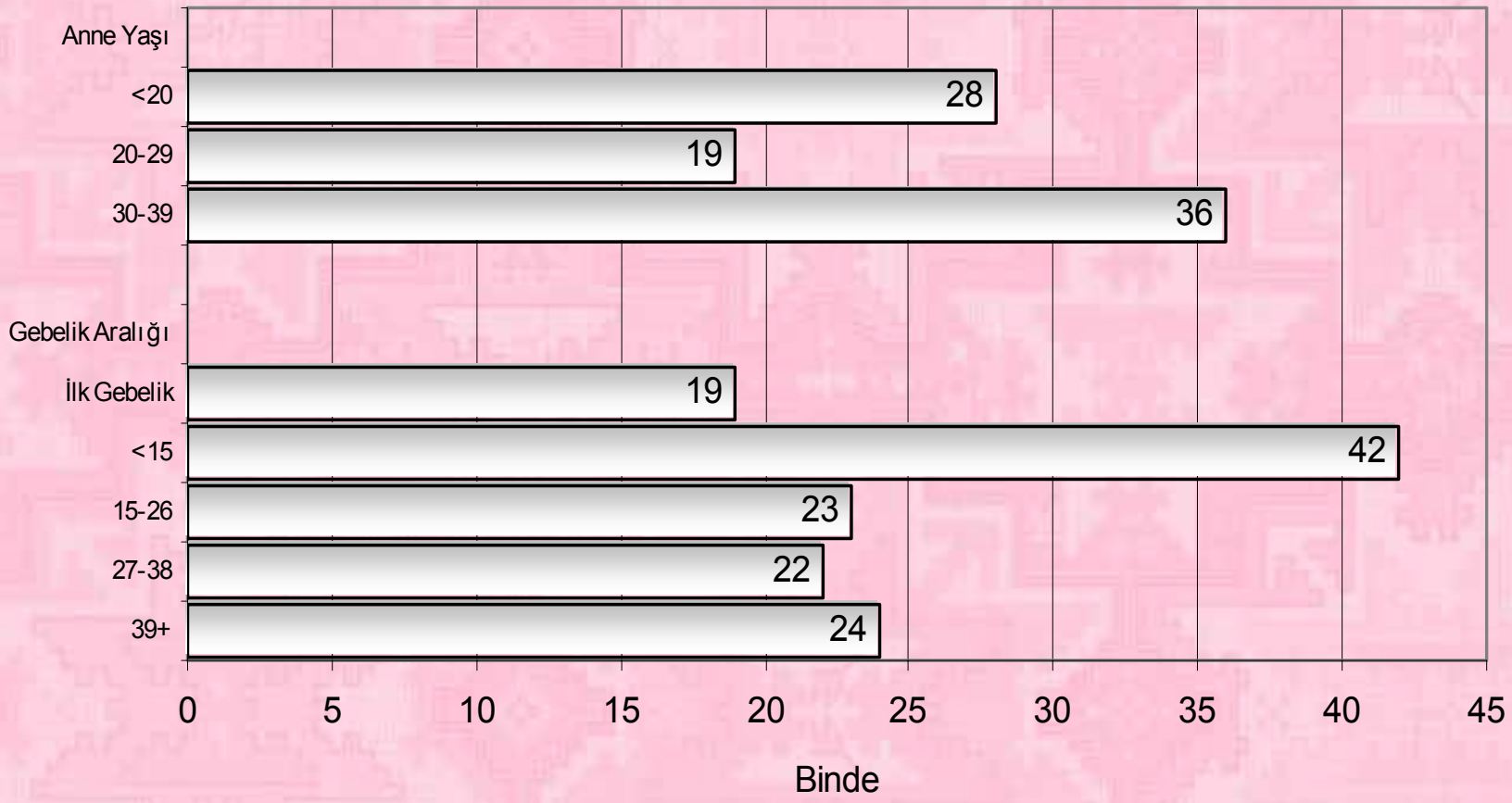

Yüksek Riskli Doğurganlık Davranışı

TNSA-2003

	Doğumların % Dağılımı	Risk Oranı	Halen Evli Kadınların % Dağılımı
Hiçbir Risk Kategorisinde Değil	31	1.00	29
İlk Doğumlar	30	1.14	7
Tek Yüksek Risk	27	2.11	34
Annenin Yaşı <18	3	1.78	0
Annenin Yaşı >34	3	1.49	18
Doğum Aralığı <24 ay	10	2.49	7
Doğum Sırası>3	11	1.98	9
Çoklu Yüksek Risk	13	3.03	29
Herhangi Bir Risk Kategorisinde	39	2.40	64
Toplam	100		100

Doğum Öncesi Bakım
ve
Doğuma Yardım

Doğum Öncesi Bakımın Sağlık Personelinden Alınması

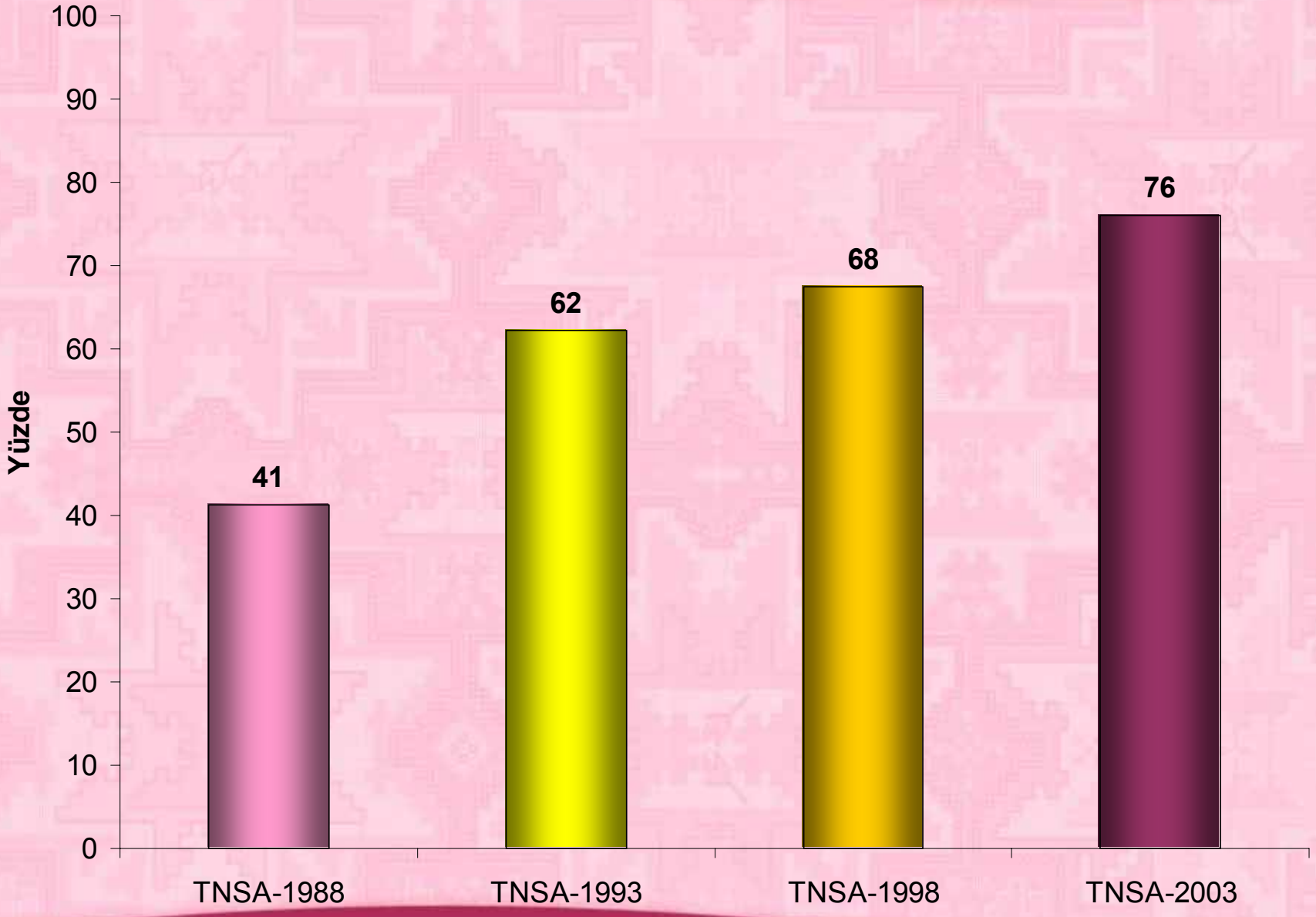

Anne Yaşına ve Doğum Sırasına göre Doğum Öncesi Bakım

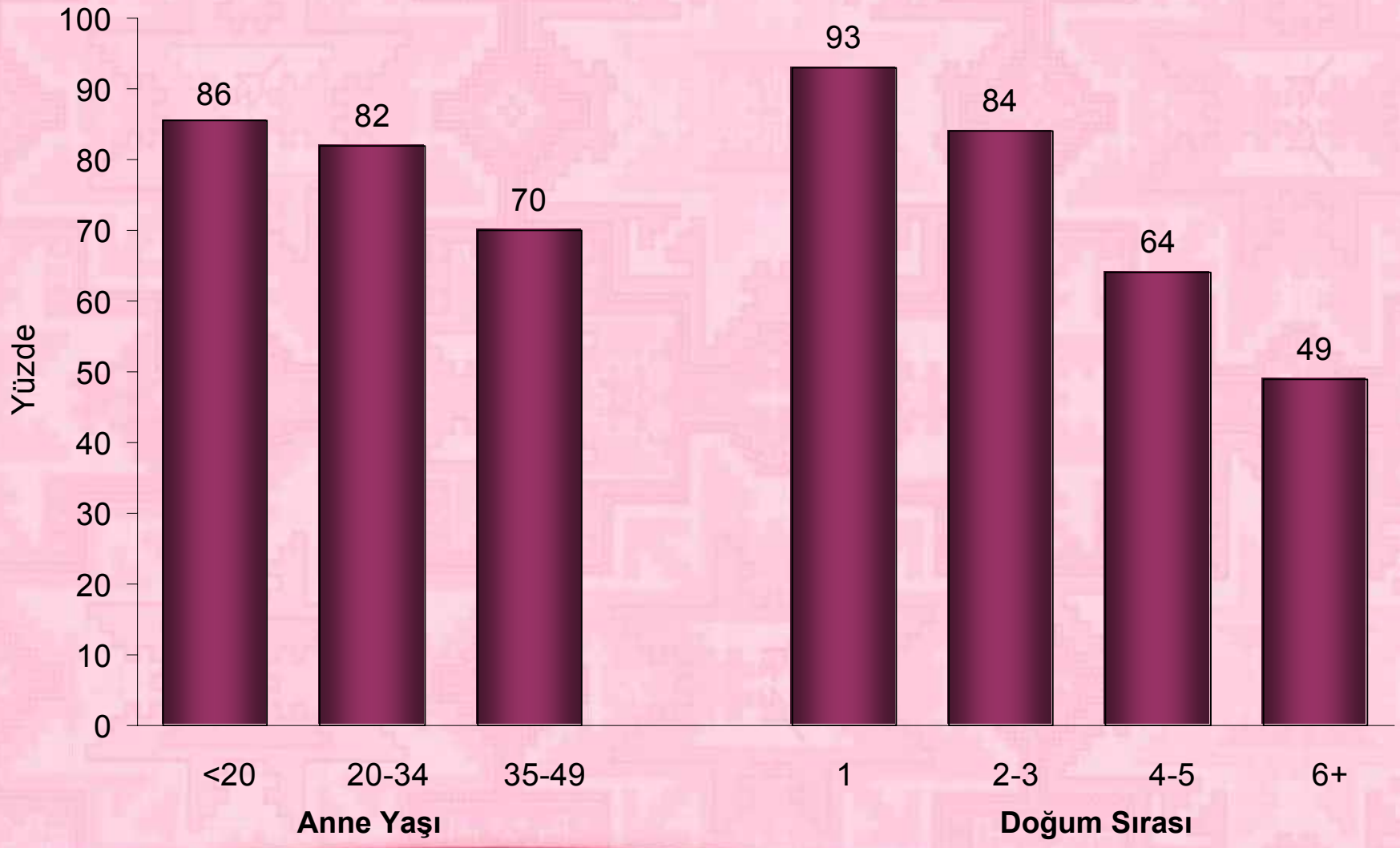

Yerleşim Yerine ve Bölgelere göre Doğum Öncesi Bakım

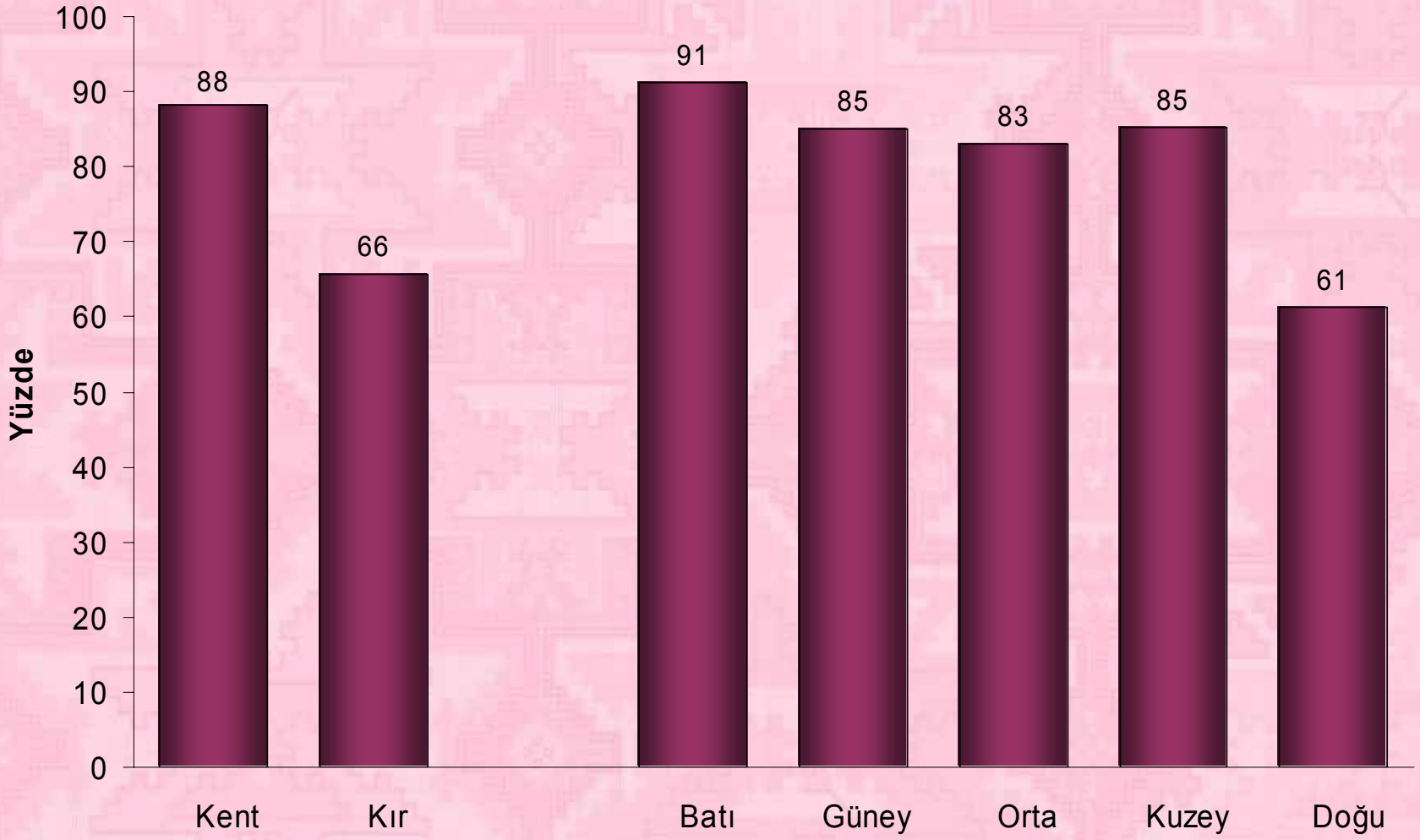

Eğitim Durumuna göre Doğum Öncesi Bakım

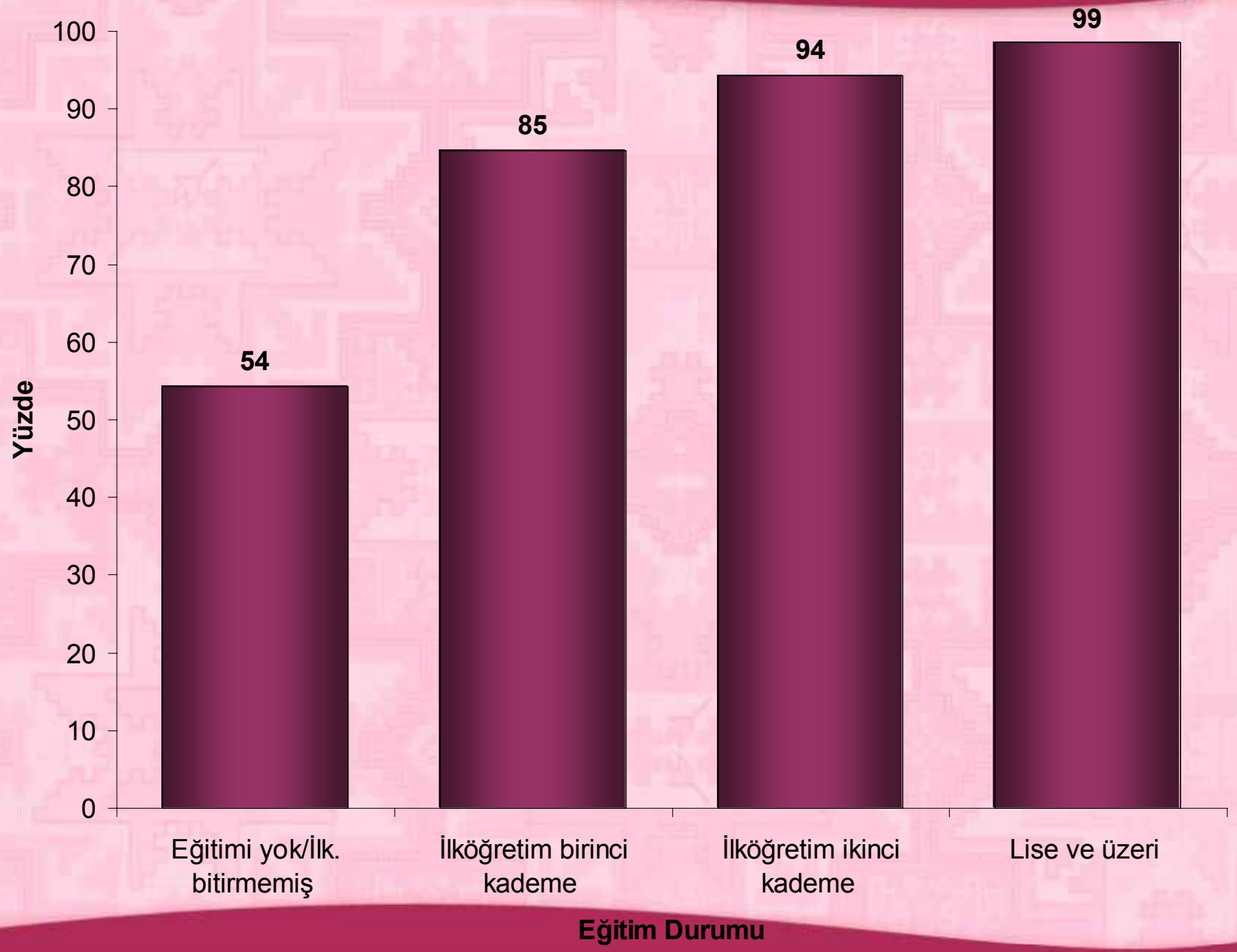

Yerleşim Yerine göre Doğum Öncesi Bakım Sayısı

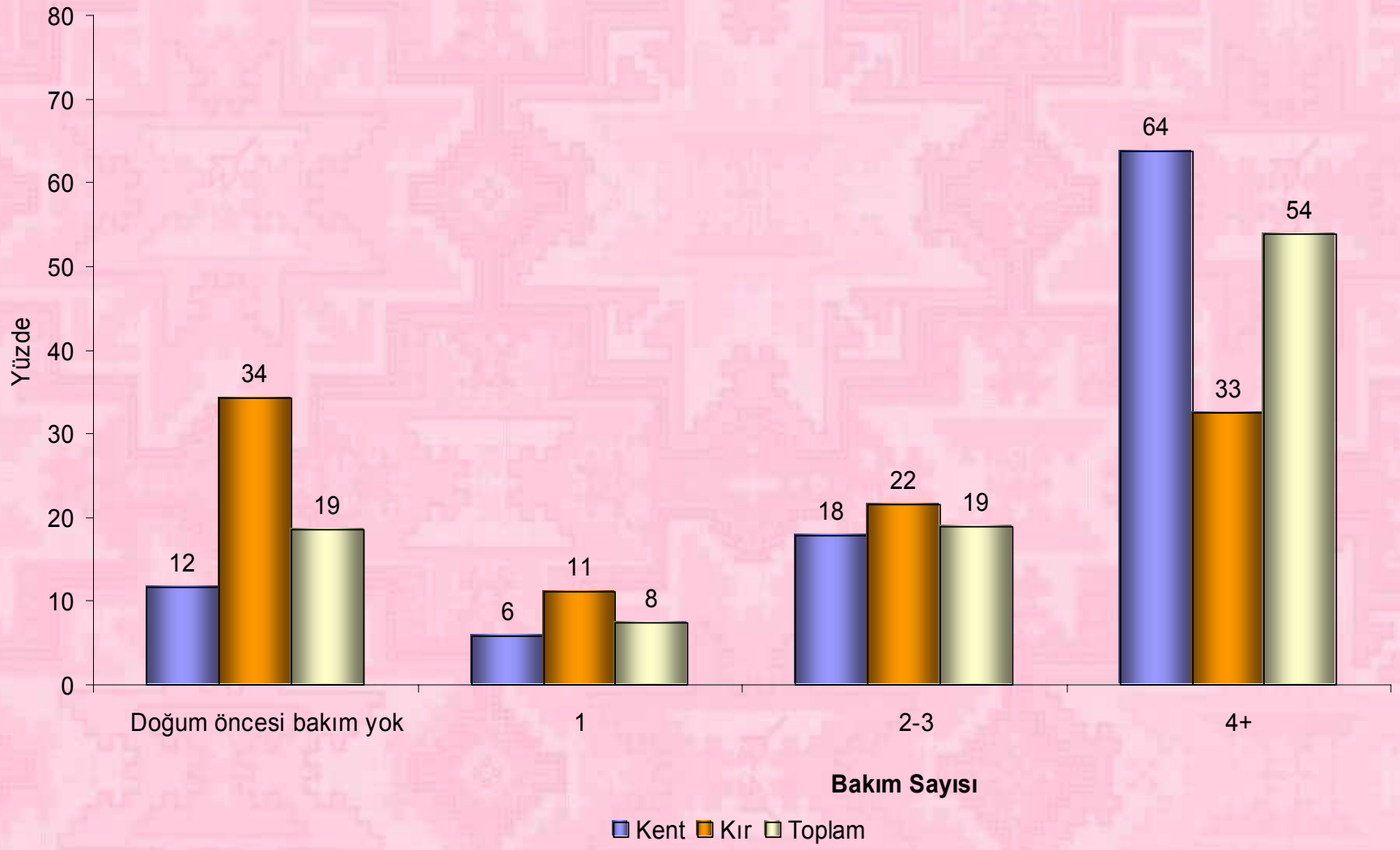

Yerleşim Yerine göre İlk Doğum Öncesi Bakımın Alındığı Gebelik Ayı

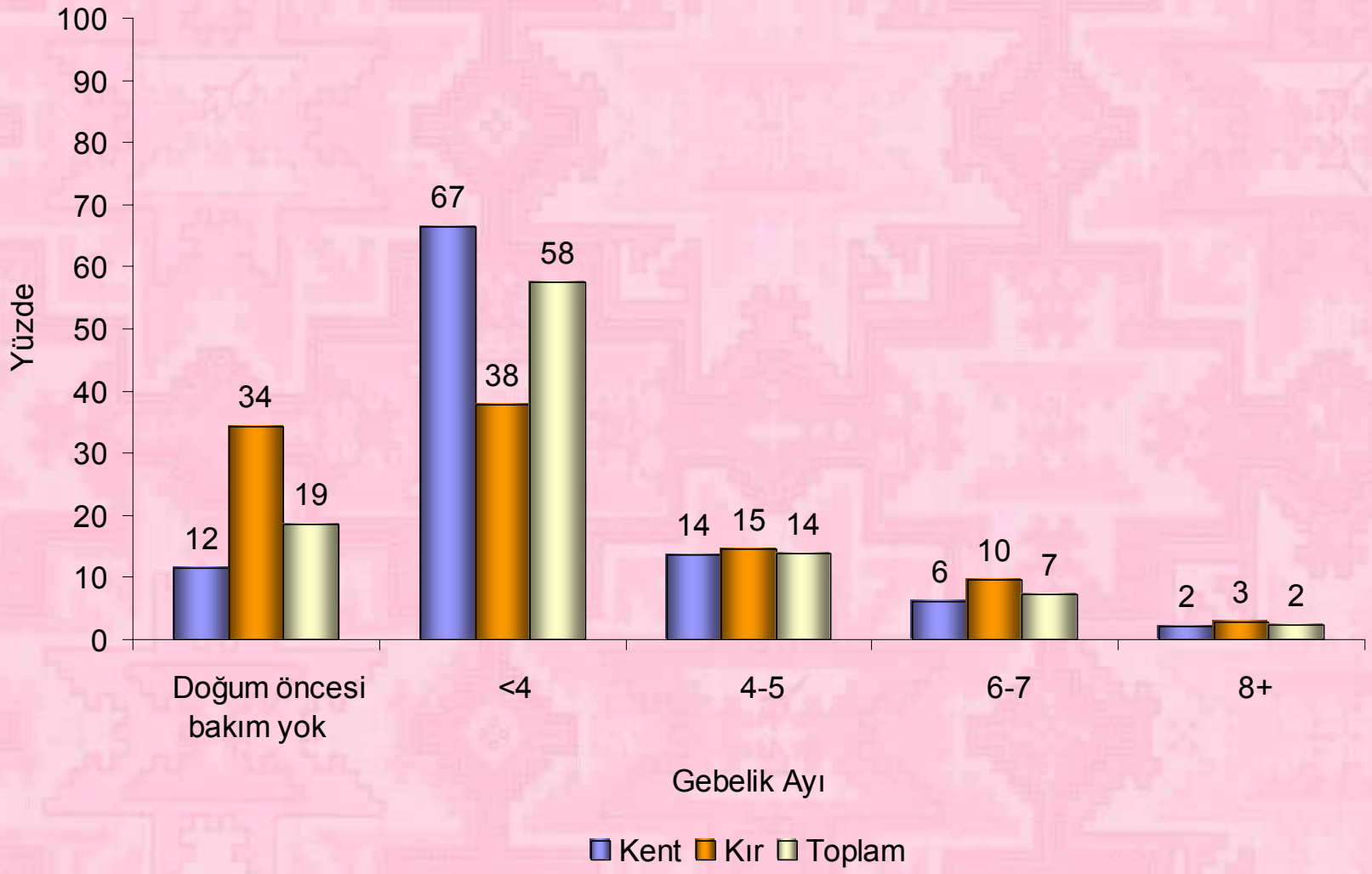

Annenin Yaşına Göre Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

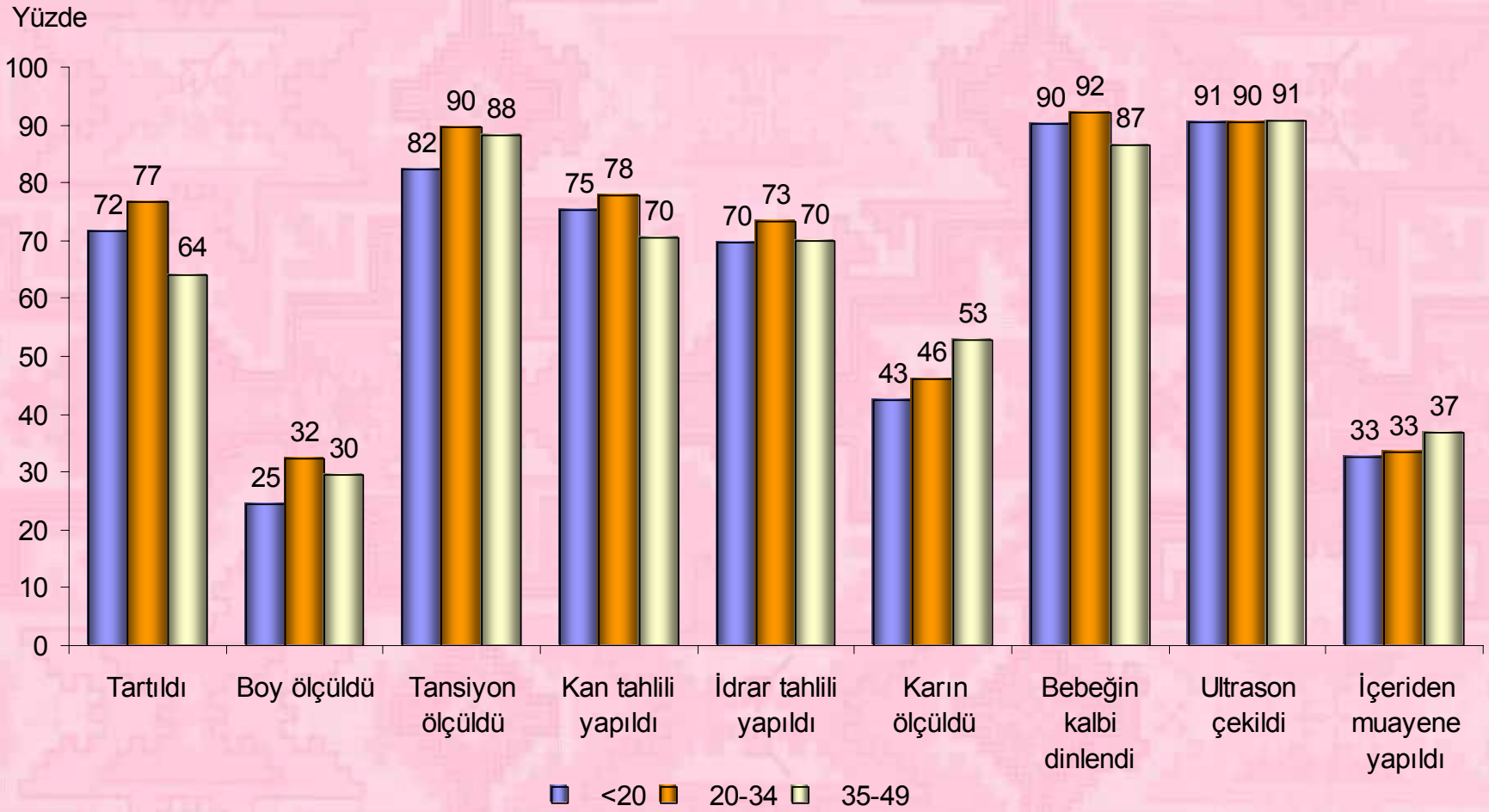

Çocuğun Doğum Sırasına göre Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

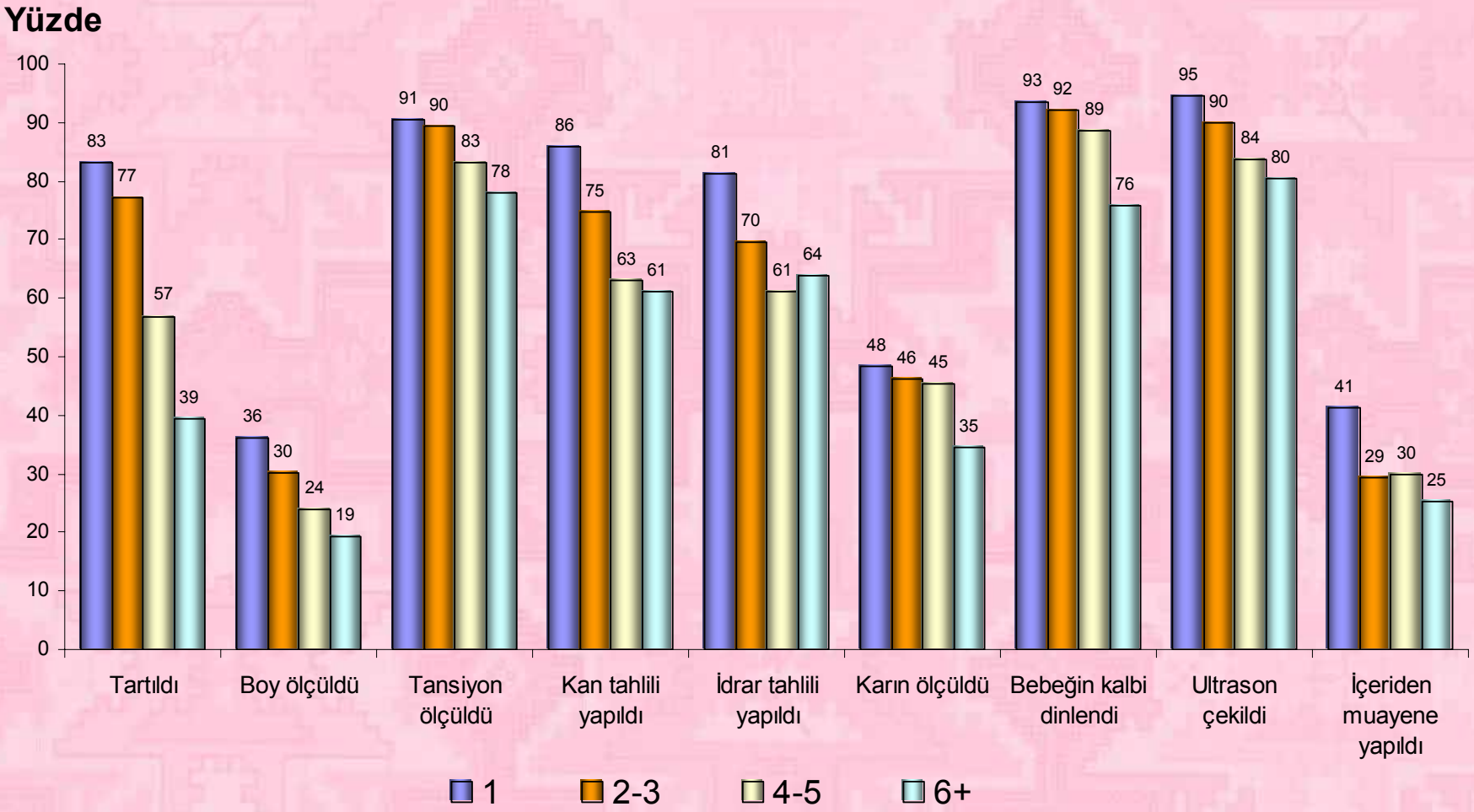

Yerleşim Yerine göre Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

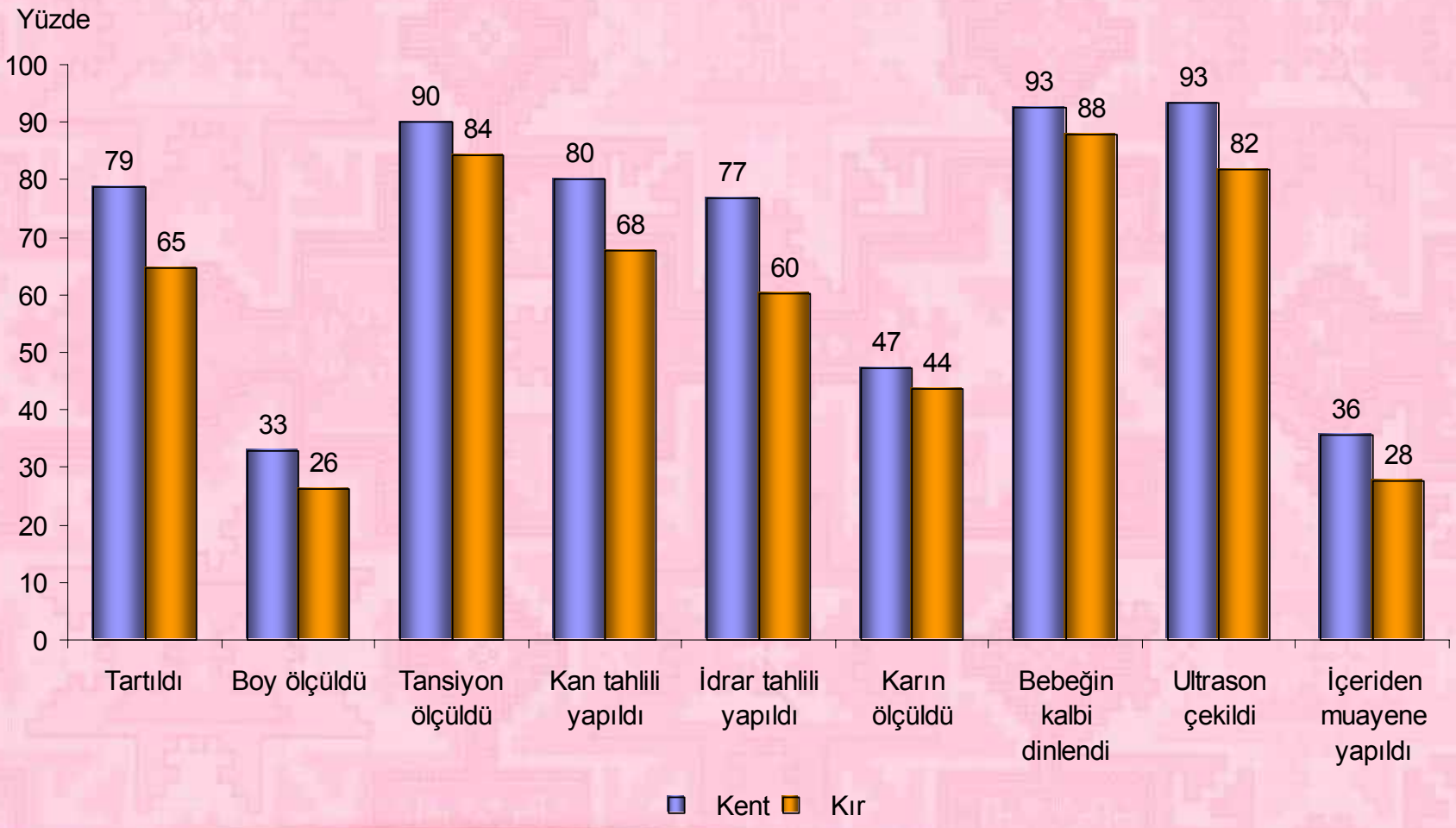

Bölgelere göre Doğum Öncesi Bakım Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

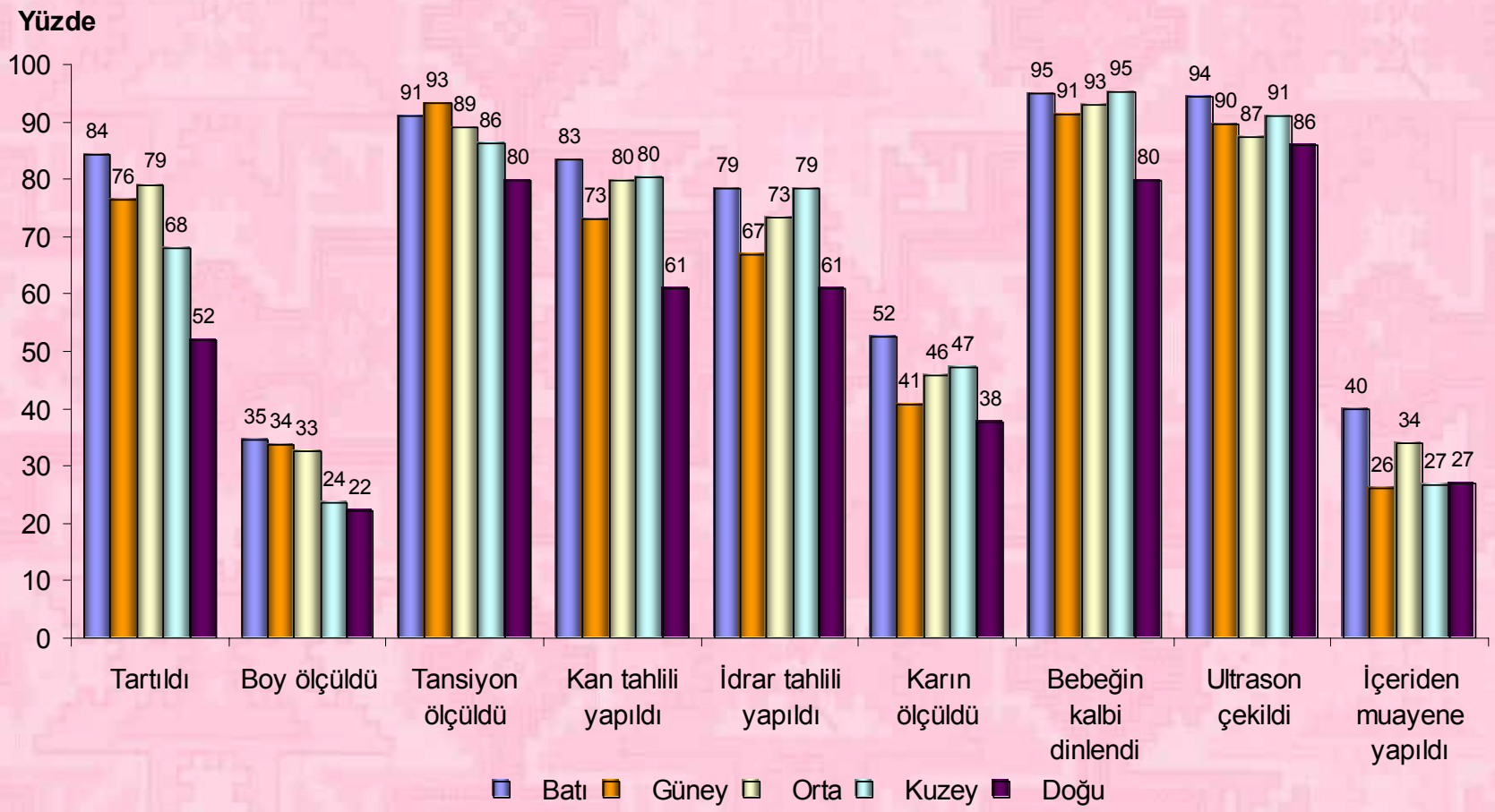

Annenin Eğitim Durumuna göre Doğum Sırasında Yapılan Testler ve Ölçümler

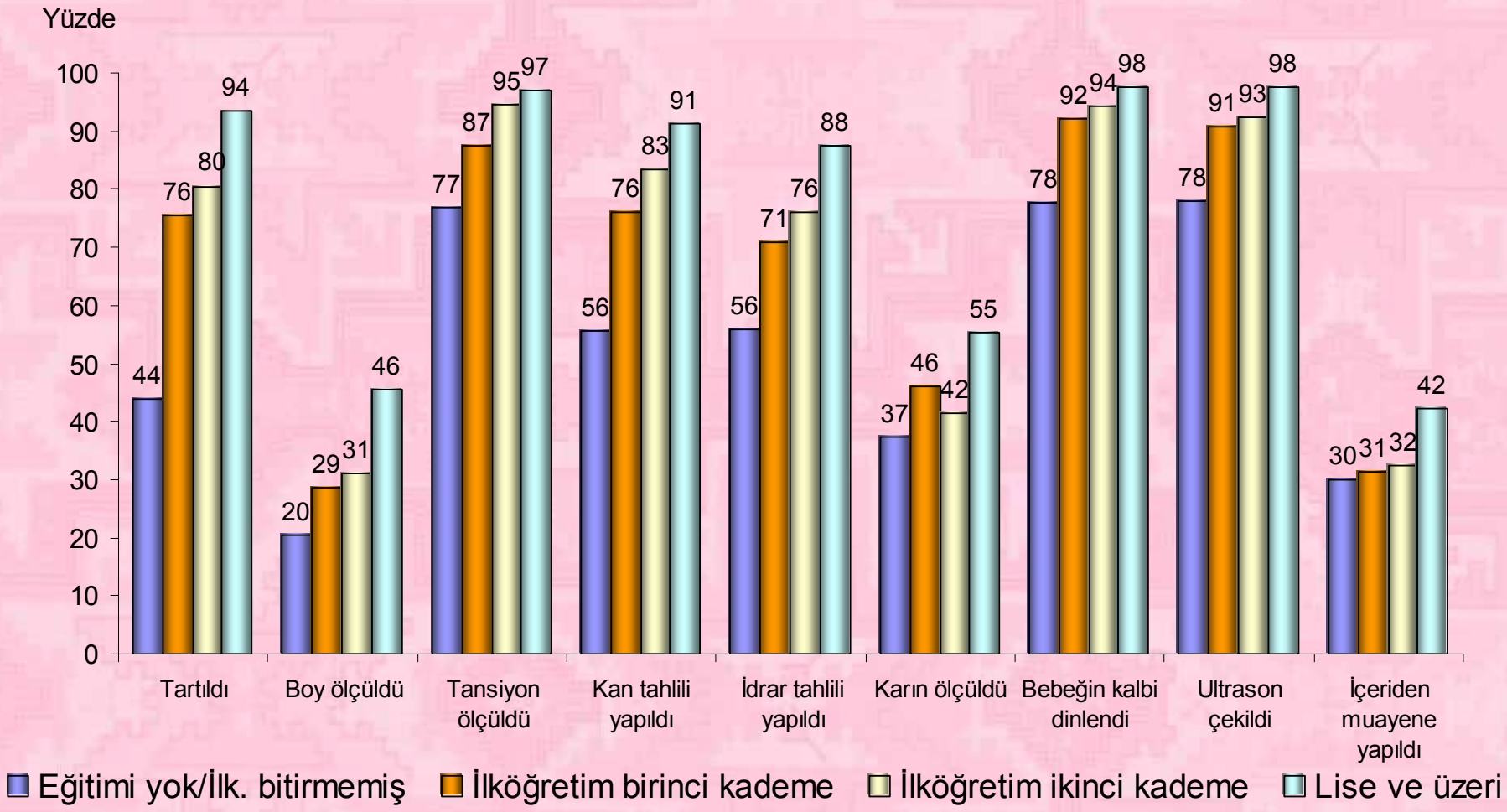

Doğumun Sağlık Kuruluşunda Yapılması

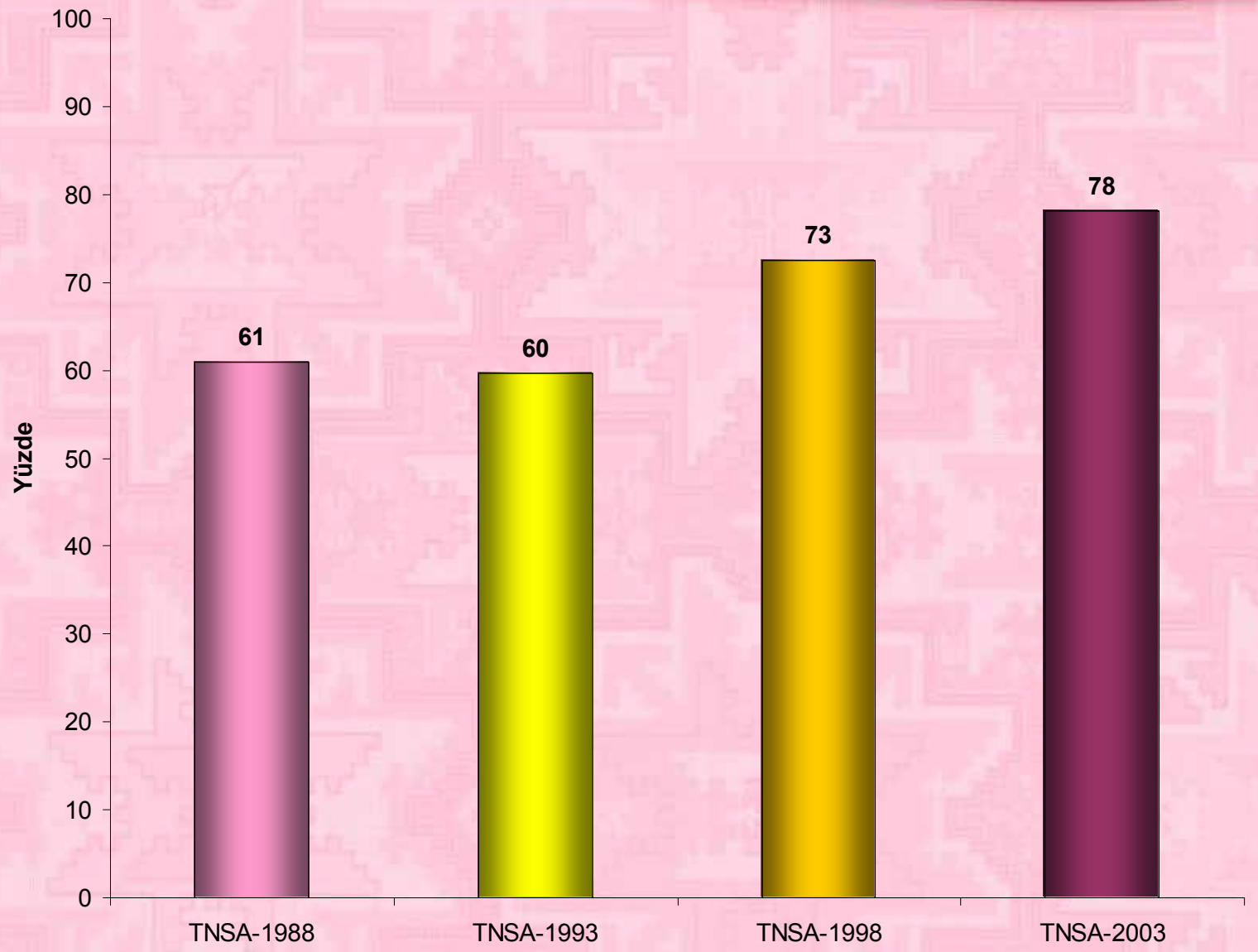

Annenin Yaşına ve Çocuğun Doğum Sırasına göre Doğumun Yapıldığı Yer

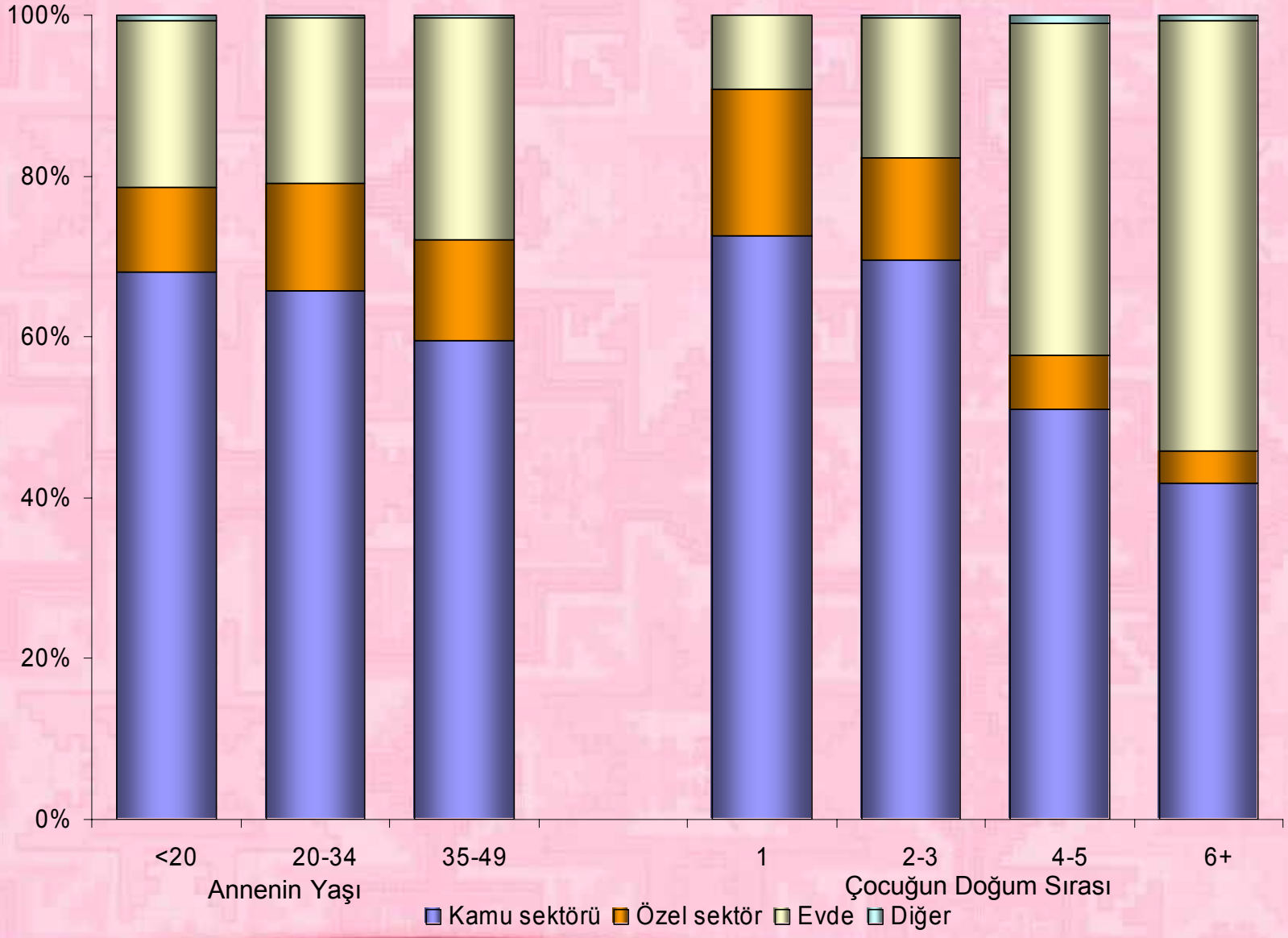

Yerleşim Yeri ve Bölgelere göre Doğumun Yapıldığı Yer

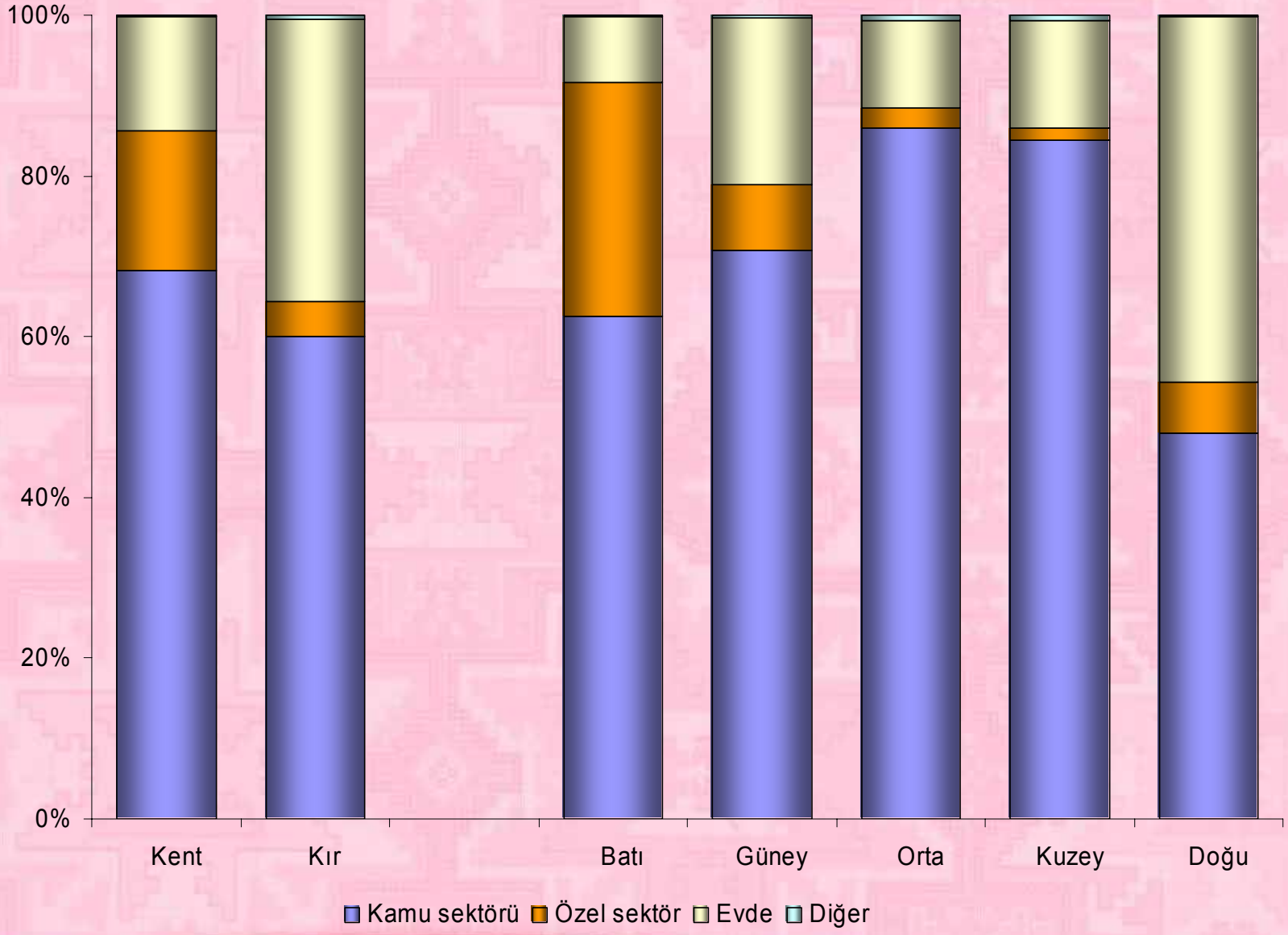

Annenin Eğitim Durumuna göre Doğumun Yapıldığı Yer

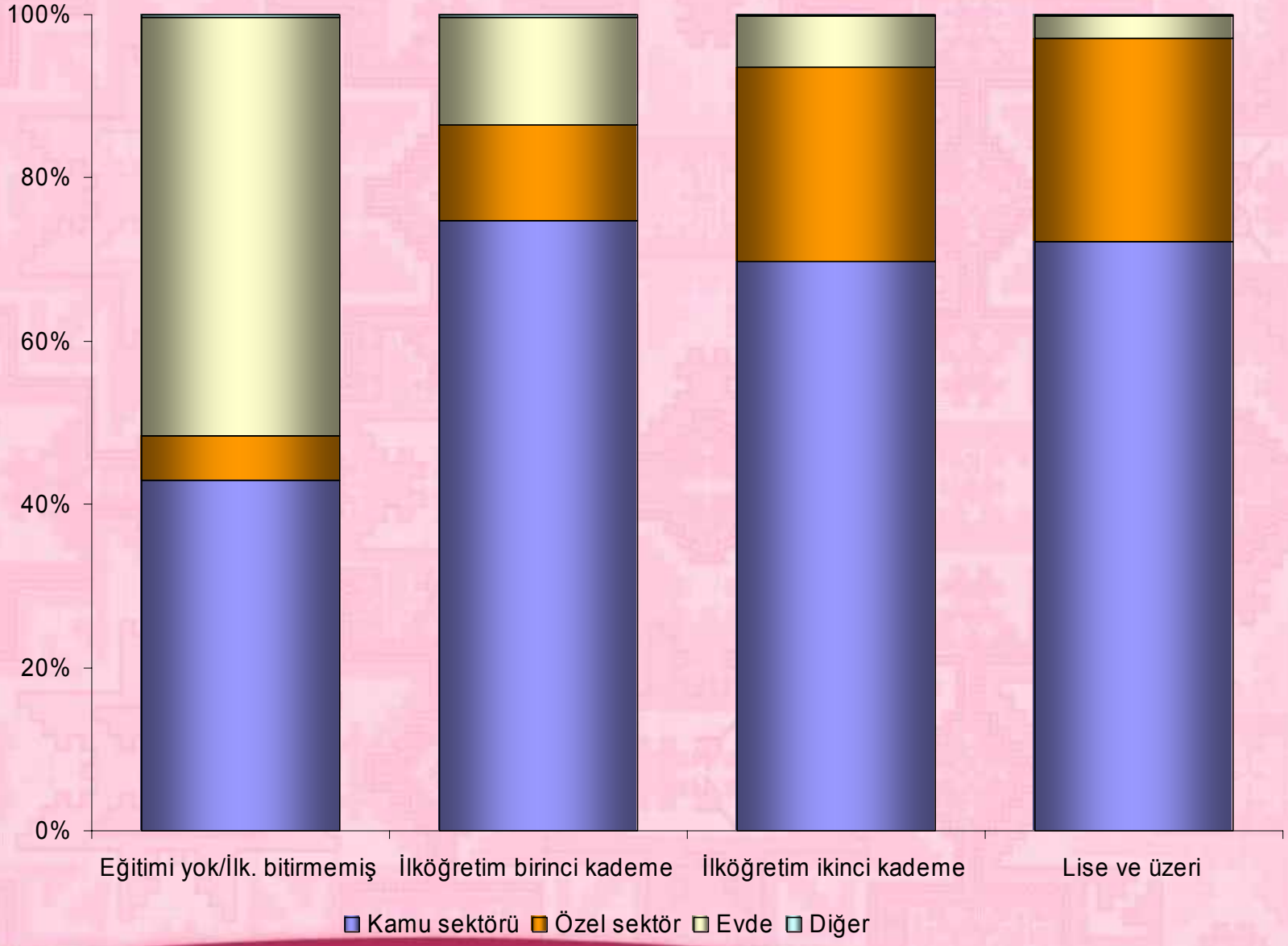

Doğum Sırasına göre Doğum Sırasında Yardım Eden Kişi

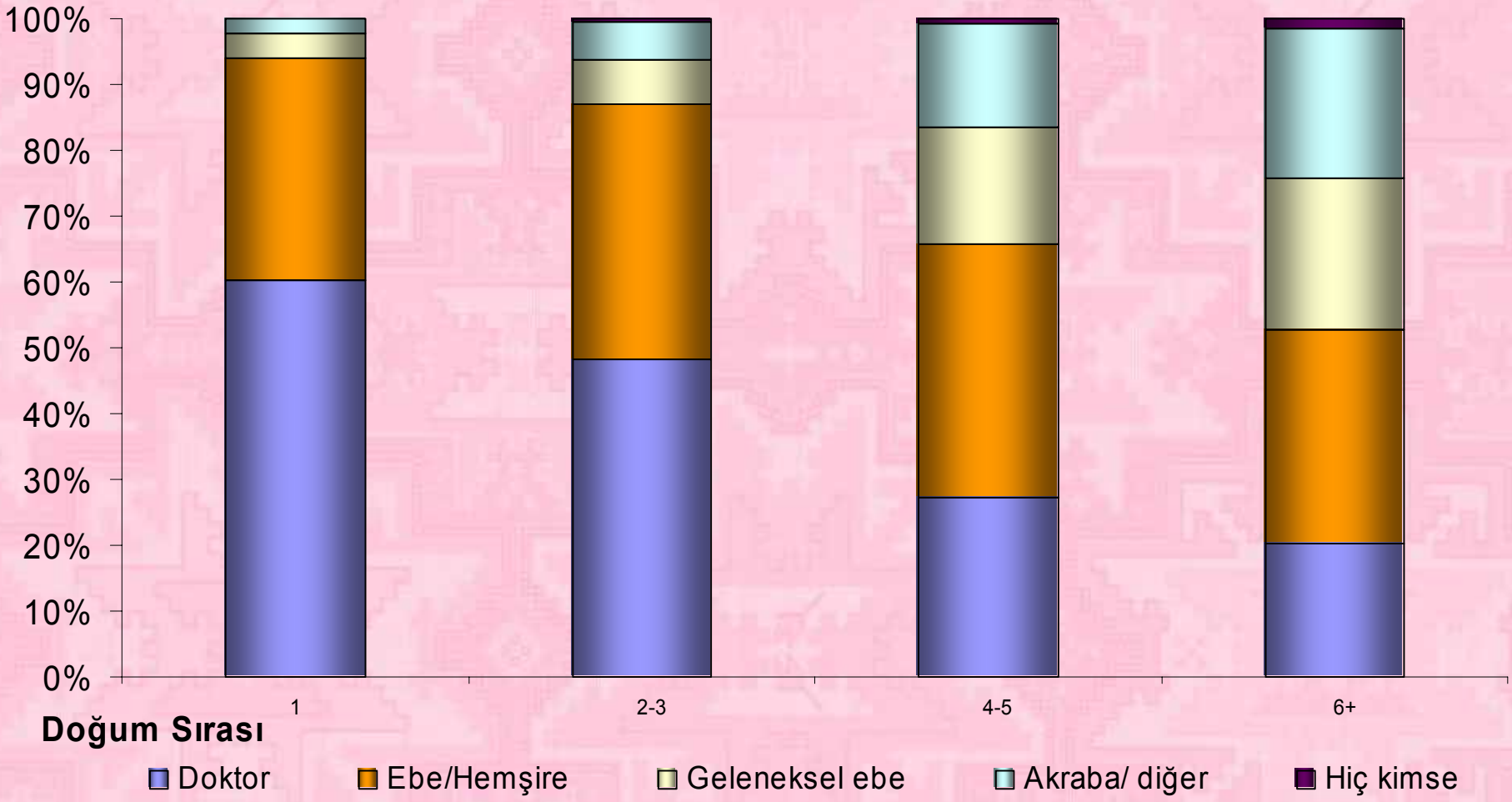

Yerleşim Yeri ve Bölgelere göre Doğum Sırasında Yardım Eden Kişi

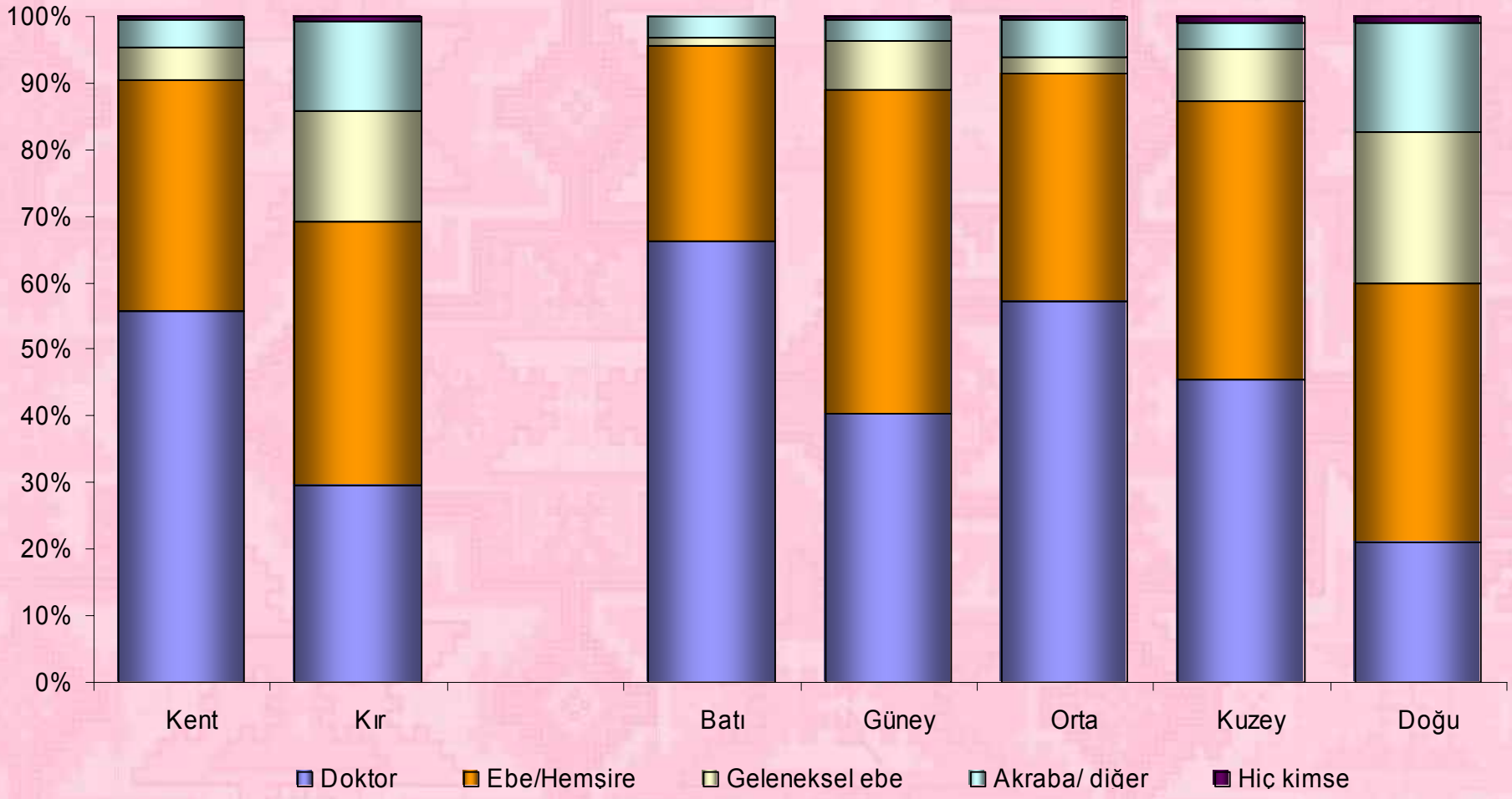

Çocuğun Doğum Sırasına göre Sezaryen ile Doğum

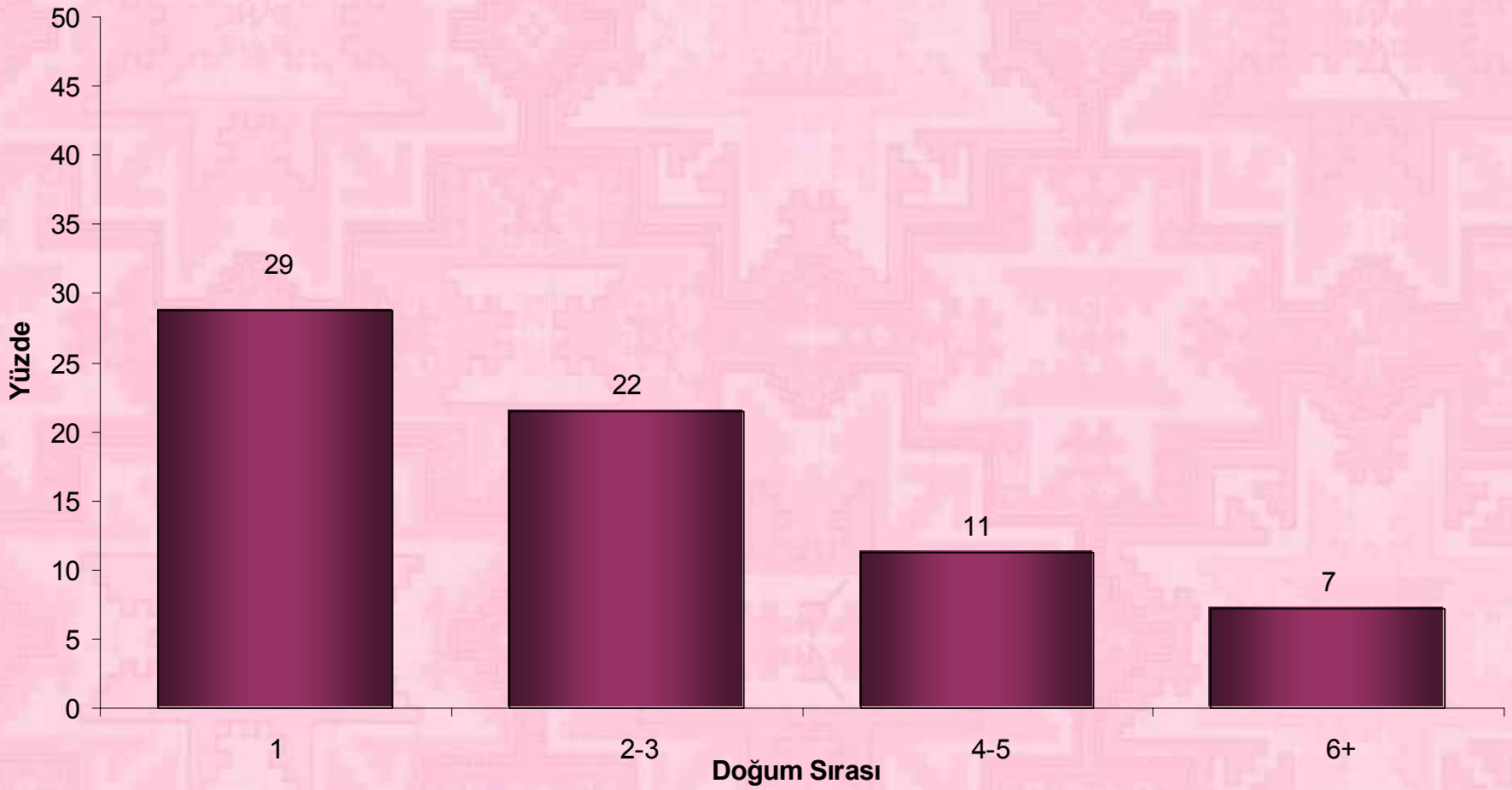

Yerleşim Yeri ve Bölgelere göre Sezeryan ile Doğum

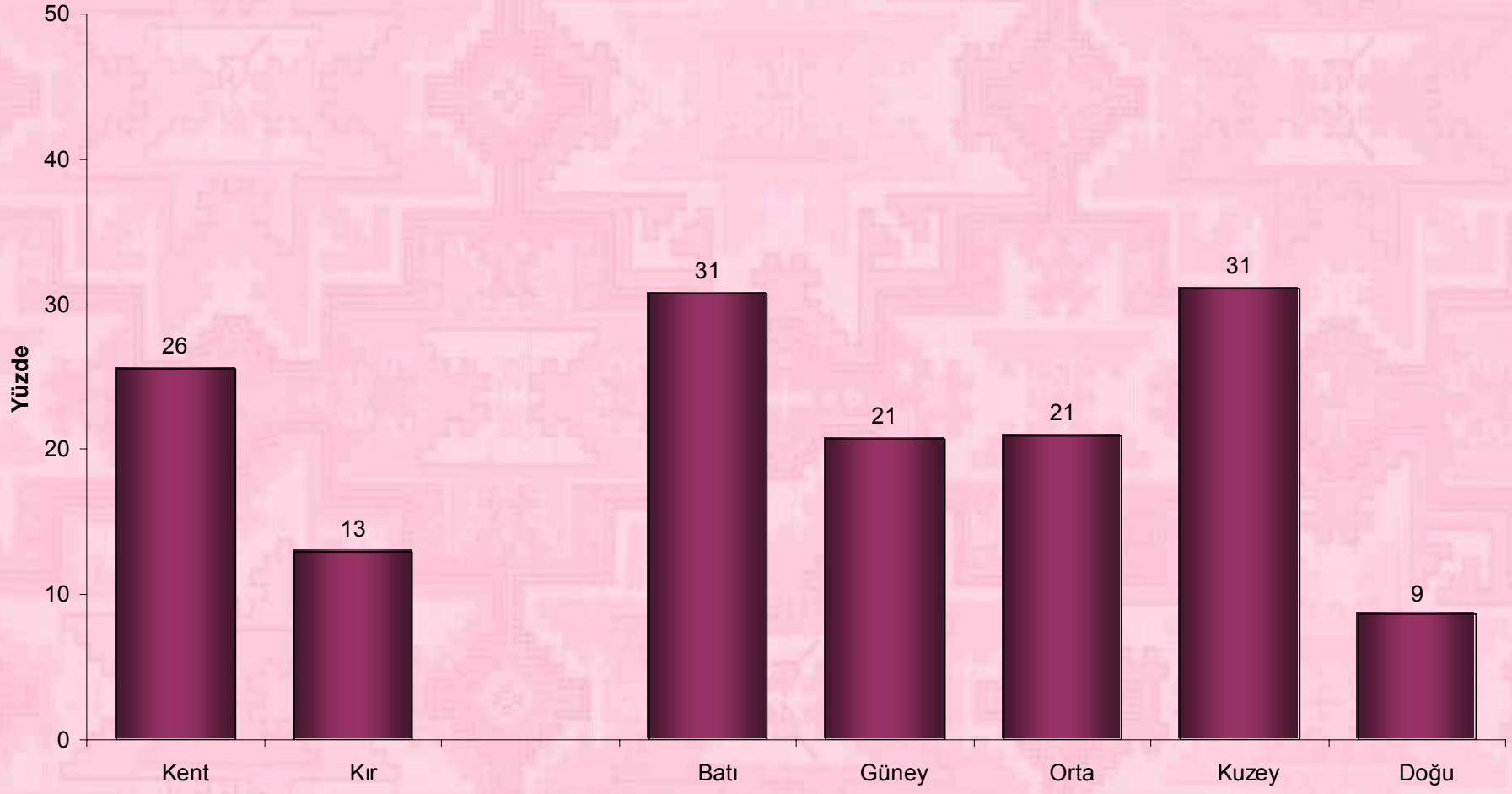

Annenin Eğitim Durumuna göre Sezaryen ile Doğum

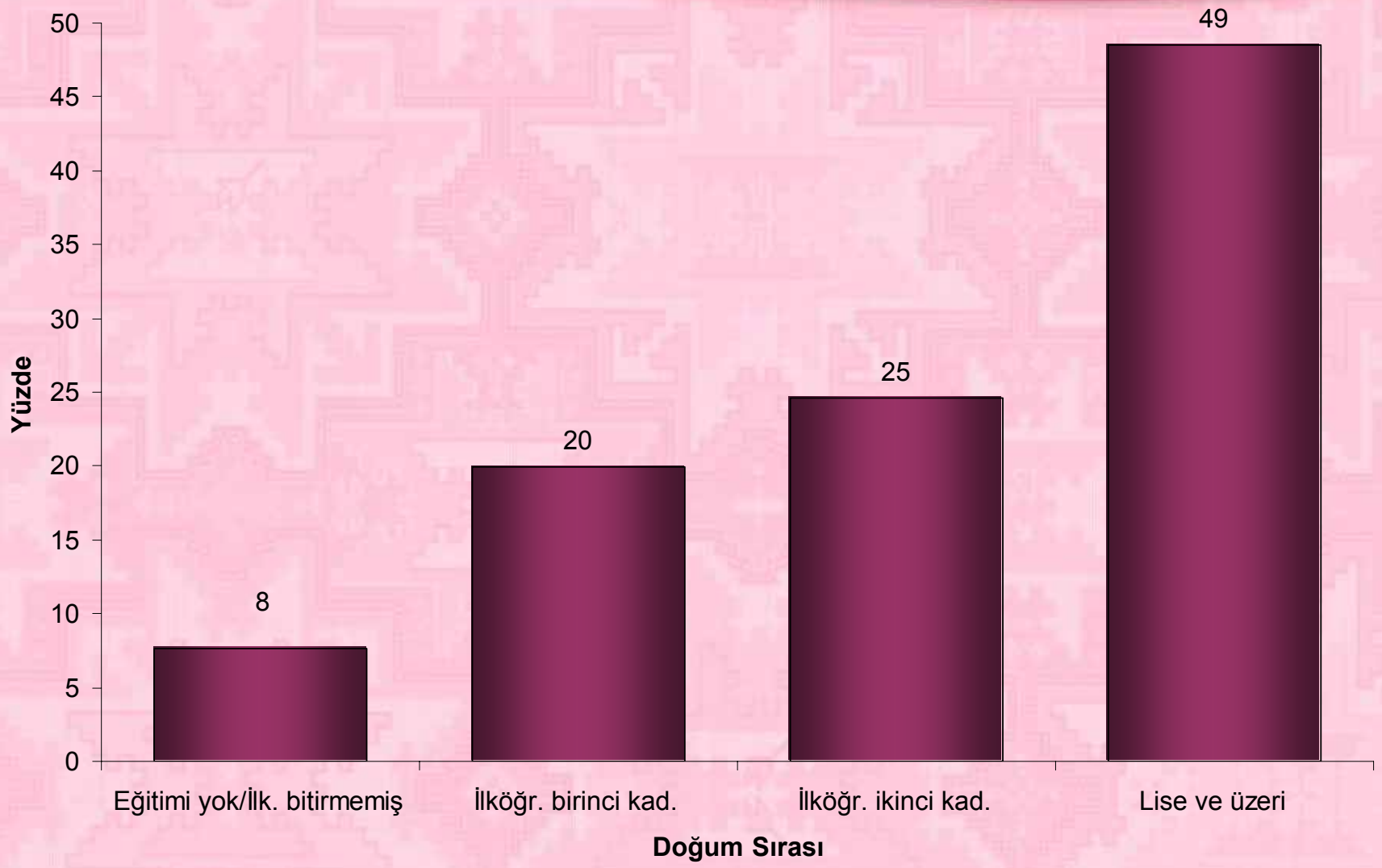

Yerleşim Yeri ve Bölgelere göre Doğum Ağırlığı

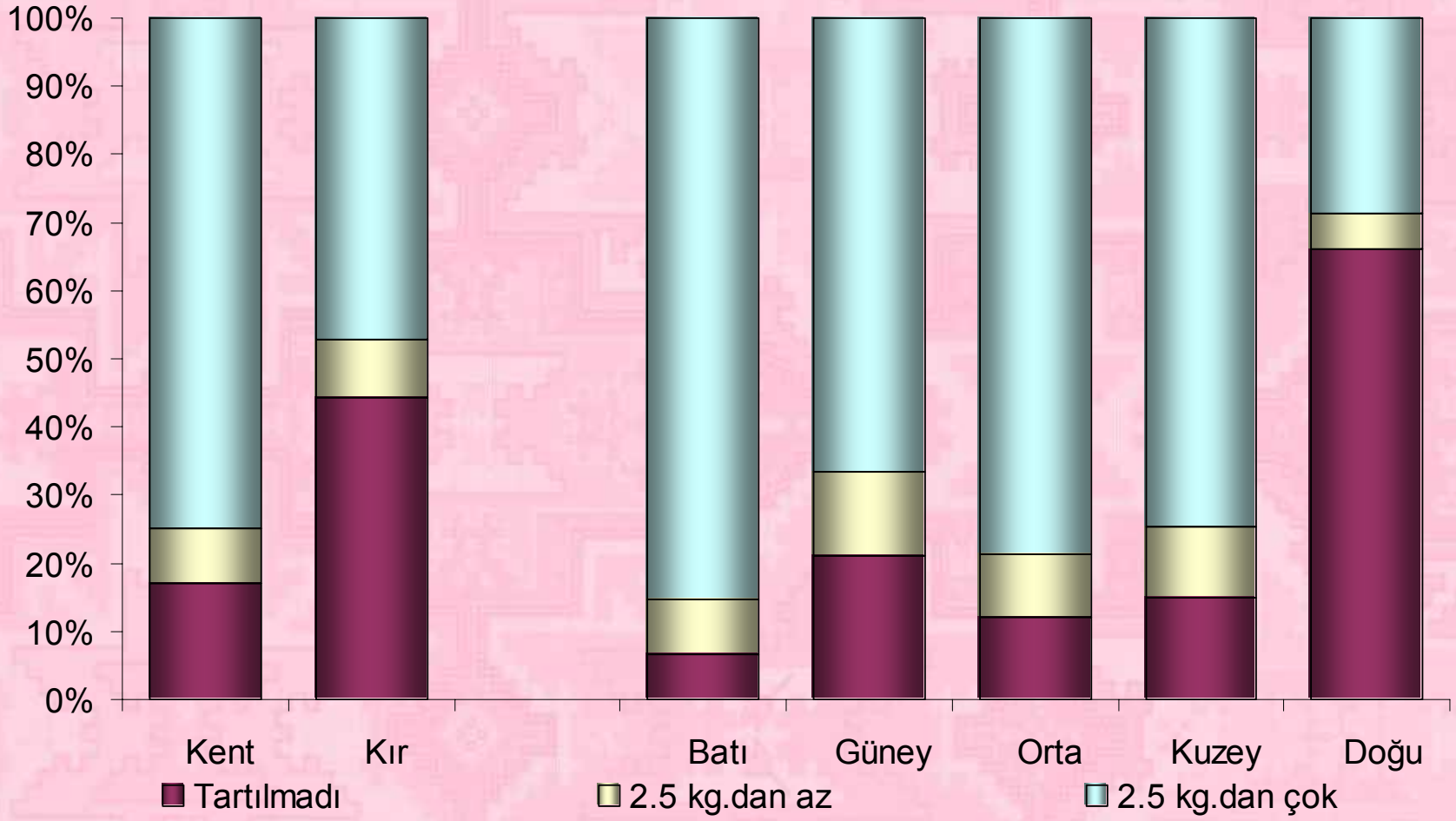

Aşılanma
ve
Çocuk Sağlığı

Aşılanma ve Çocuk Sağlığı

- 12-23 aylık çocukların aşılanması
- Akut solunum yolu enfeksiyonu ve ateş
- Annelerin sigara içme durumu

Çocukların Aşılanması

- BCG (Tüberküloz)
- 3 doz DBT (Difteri, Boğmaca, Tetanoz)
- 3 doz OP (Oral Polio)
- Kızamık

12-23 Aylık Çocukların Aşılanması

	Tam Aşılı	Hiç Aşı Yok	Çocuk Sayısı
Aşı kartından	42.5	0.0	402
Anne hikayesinden	11.7	2.8	346
Kart+Anne hikayesi	54.2	2.8	749
12 aydan önce aşılanan	48.0	4.4	749

Kart ve Anne Hikayesinden Aşılanma Yüzdeleri

BCG	87.7
DBT1	88.5
DBT3	64.4
Polio1	94.7
Polio3	69.1
Kızamık	79.4

Tam Aşılı Olma Durumu (12-23 aylık)

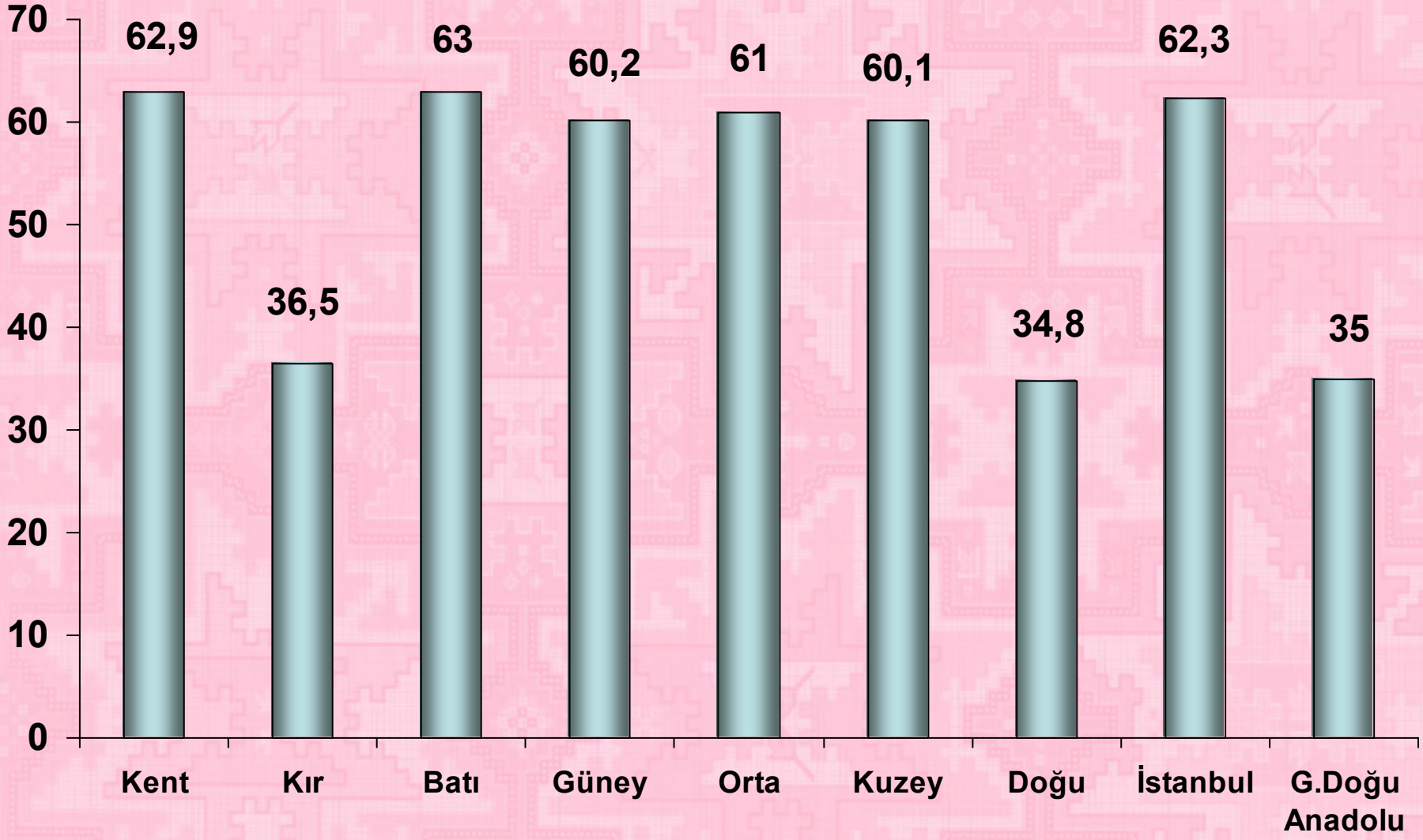

ASYE ve Ateş

- Akut Solunum Yolu Enfeksiyonu (ASYE)
  - Kısa ve hızlı solunumla birlikte öksürük
- **Beş yaşın altındaki çocuklarda:**
  - % 29'unda ASYE
  - % 40'ında ateş
- **En çok:**
  - 6-11 ve 12-23 aylık çocuklarda
  - Kuzey ve Doğu Anadolu'da
  - Eğitimi olmayan ya da ilkokulu bitirmemiş kadınların çocuklarında görülmektedir.

ASYE ve Ateşin Tedavisi

- **ASYE ve/veya ateşi olanlardan:**
  - Yüzde 41'i tedavi olmak amacıyla sağlık personeline ya da sağlık kuruluşuna başvurmuştur.
  - 48-59 aylık, kız, kırsal yerleşimlerde ve Doğu Anadolu'da yaşayan çocuklar ile anneleri eğitimsiz olan çocukların tedavi şansları daha düşük.

Annelerin Sigara İçme Durumu

- **15-49 yaş arasındaki evlenmiş kadınlardan:**
  - Yüzde 28'i arasıra ya da düzenli olarak sigara içtiklerini belirtmişlerdir.
- **En çok sigara içenler:**
  - 20-34 yaş grubundaki kadınlar (% 30)
  - Kentte yaşayan kadınlar (% 33)
  - Batı'da yaşayan kadınlar (%32)
  - Lise ve üzeri eğitimi olan kadınlar (% 44)

Annelerin Sigara İçme Durumu

- Sigara içenlerin yüzde 42’si günde ortalama 10 ve daha fazla sigara içmektedir.

- Gebe olanların yüzde 15’i
- Emzirenlerin yüzde 20’si sigara içmektedir.

BEBEKLERİN BESLENME ALIŞKANLIKLARI

ÇOCUKLARIN VE ANNELERİN BESLENME DURUMU

TÜRKİYE NÜFUS VE SAĞLIK ARAŞTIRMASI 2003

- Emzirme ve ek gıda
- İyotlu tuz kullanımı
- Çocukların beslenme durumu
- Annelerin beslenme durumu

Emzirme

- Tüm çocukların yüzde 97’si emzirilmiştir.
- Sadece yüzde 54’ü doğumdan sonraki ilk bir saat içinde emzirilmiştir.
- Yüzde 16’si doğumdan sonraki ilk 24 saatte hiç emzirilmemiştir.
- Çocukların yüzde 39’u anne sütünden önce başka gıda almışlardır.

Sadece Anne Sütü

- İki aydan küçük bebeklerden sadece anne sütü ile beslenenler:
  - TNSA-2003: %44
  - TNSA-1998: %14
- Anne sütü ile beraber su ve su bazlı sıvı ve meyve suyu alanlar yüzde 47
- Çocuklar 12 aylık olduğunda yüzde 45'i artık emzirilmemektedir.
- Altı aylıktan daha küçük çocukların yüzde 21'i sadece anne sütü ile beslenmektedir.

Emzirme Süresi

- Ortanca emzirme süresi
  - Emzirilenler için: 14 ay
  - Sadece anne sütü alanlar: 0.7 ay
  - Anne sütü ve diğer sıvılar: 3.2 ay

Ek Gıda Çeşitleri

- Altı aydan küçük ve emzirilen çocukların yüzde 18'i hazır mama almıştır.

- Yüzde 21'i diğer süt ve süt ürünlerini almıştır.

İyotlu Tuz Kullanımı

- Hanelerin yüzde 30’unda kullanılan tuzda iyot bulunmamaktadır.
- Yüzde 59’unda potasyum iyodürlü tuz kullanılmaktadır.
- Yüzde 5’inde potasyum iyodatlı tuz kullanılmaktadır.

İyotlu Tuz Kullanımı

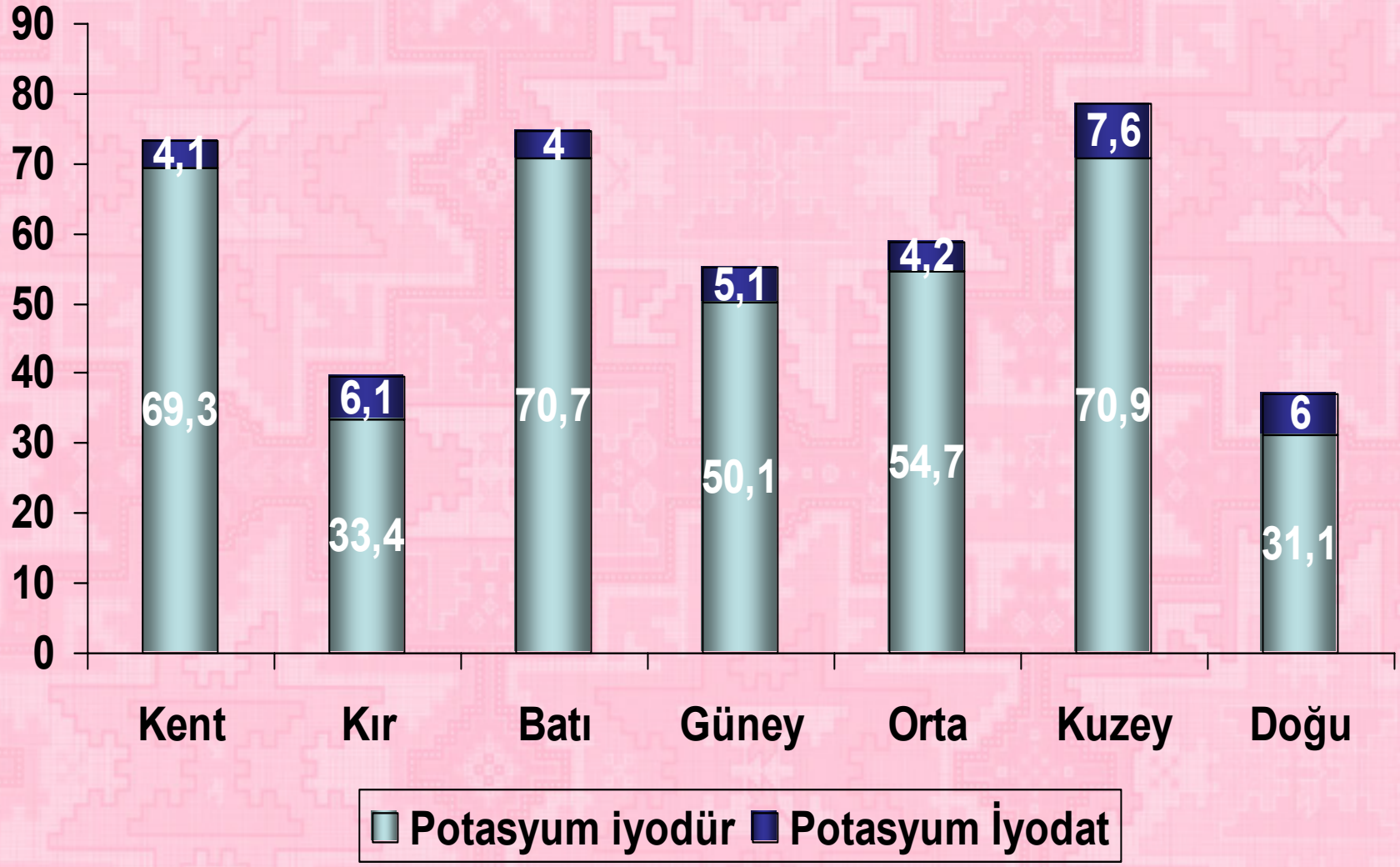

Çocukların Beslenme Durumu

- Antropometrik göstergeler:
  - Yaşa-göre-boy
  - Boya-göre-ağırlık
  - Yaşa-göre ağırlık

Çocukların Beslenme Durumu

- Yaşa-göre-boy (kısa-bodur):
  - Lineer büyüme geriliği
  - Yeterli besinleri uzun dönemde almamış olmak
  - Tekrarlayan ve kronik hastalıklar

Çocukların Beslenme Durumu

- Boya-göre-ağırlık (zayıf):
  - Akut yetersiz beslenme
  - Yakın geçmişte geçirilen bir hastalık
- Yaşa-göre-ağırlık (düşük kilolu)
  - Akut ve kronik yetersiz beslenme
  - Büyümenin sürekli değerlendirilmesi

Çocukların Beslenme Durumu

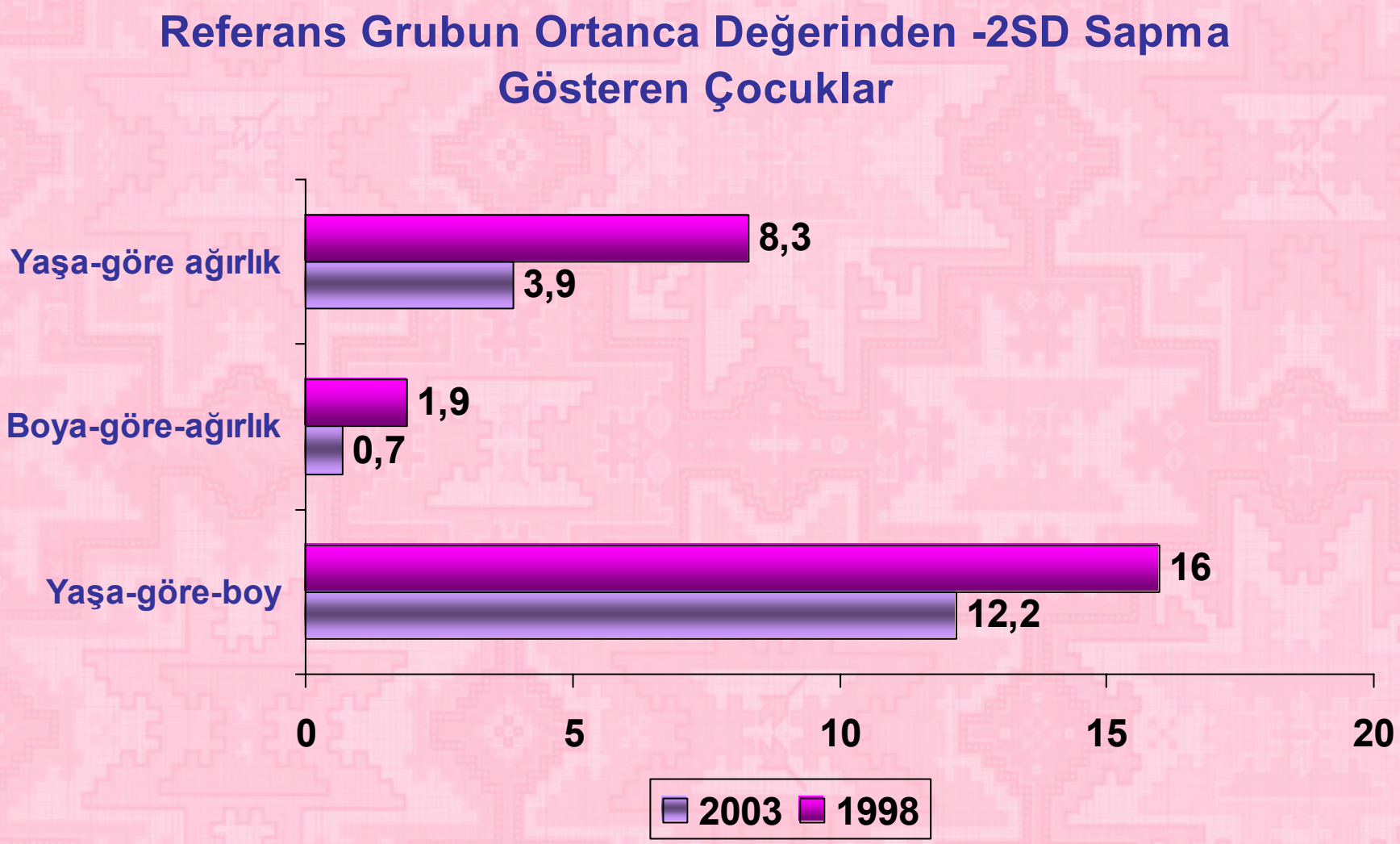

Yaşa-göre-boy (-2SD)

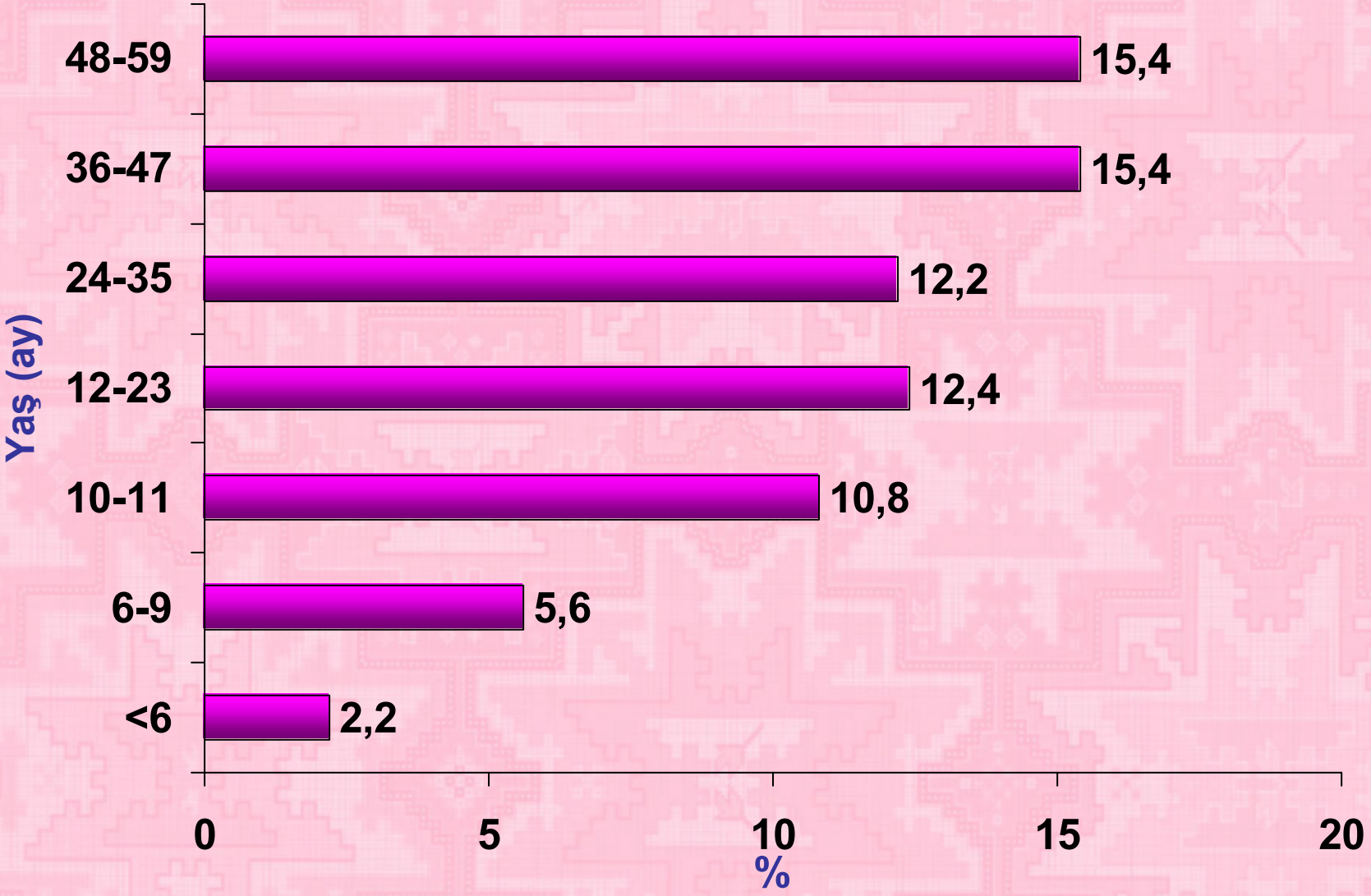

Yaşa-göre-boy (-2SD)

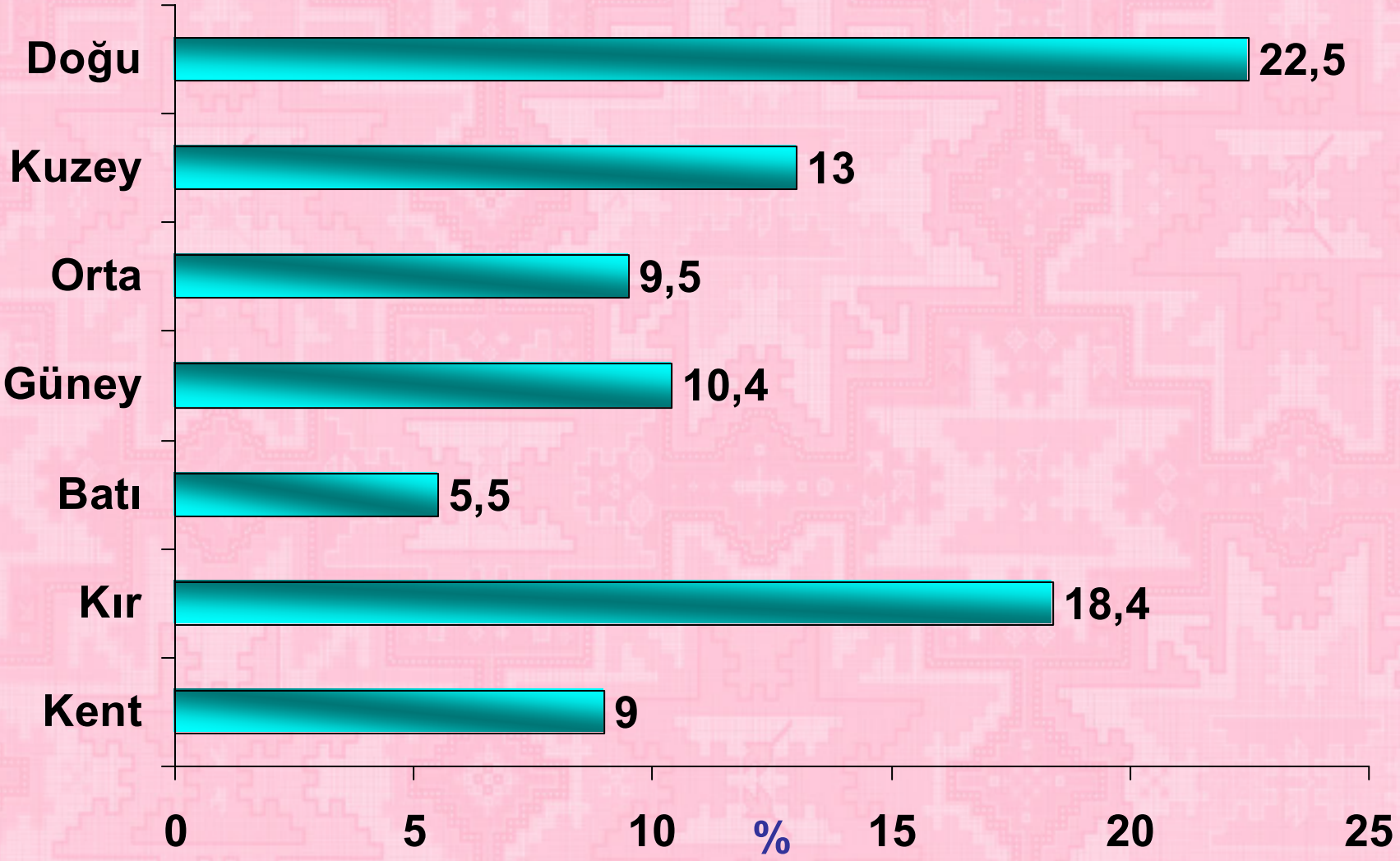

Yaşa-göre-boy (-2SD)

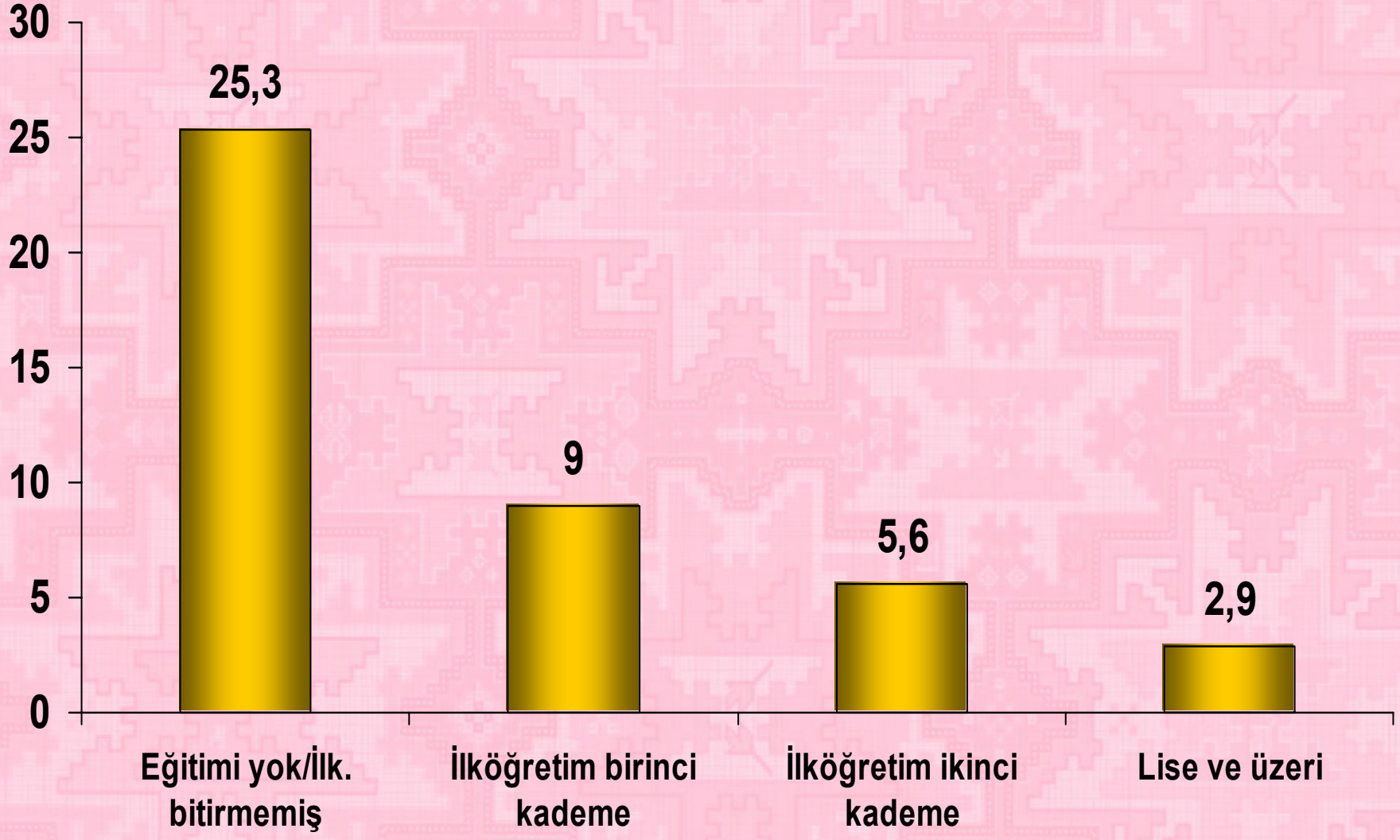

Annelerin Beslenme Durumu

- Ortalama Boy: 156.7 cm
- Ortalama Ağırlık: 65 kg

- Ortalama BMI: 26.5 (kilolu)

Annelerin Boy Ölçümleri (156.7 cm)

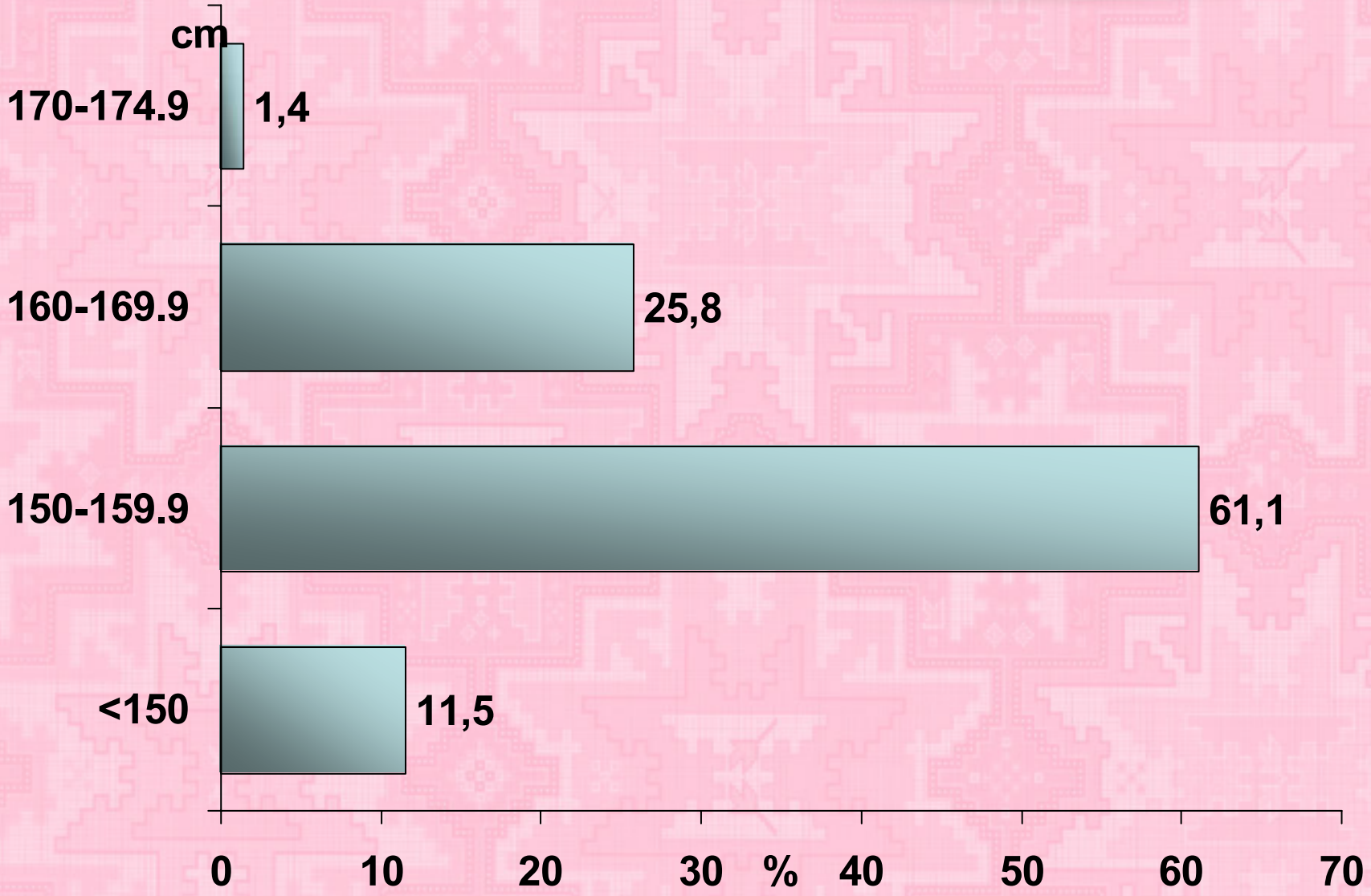

Annelerin Ağırlık Ölçümleri (65 kg)

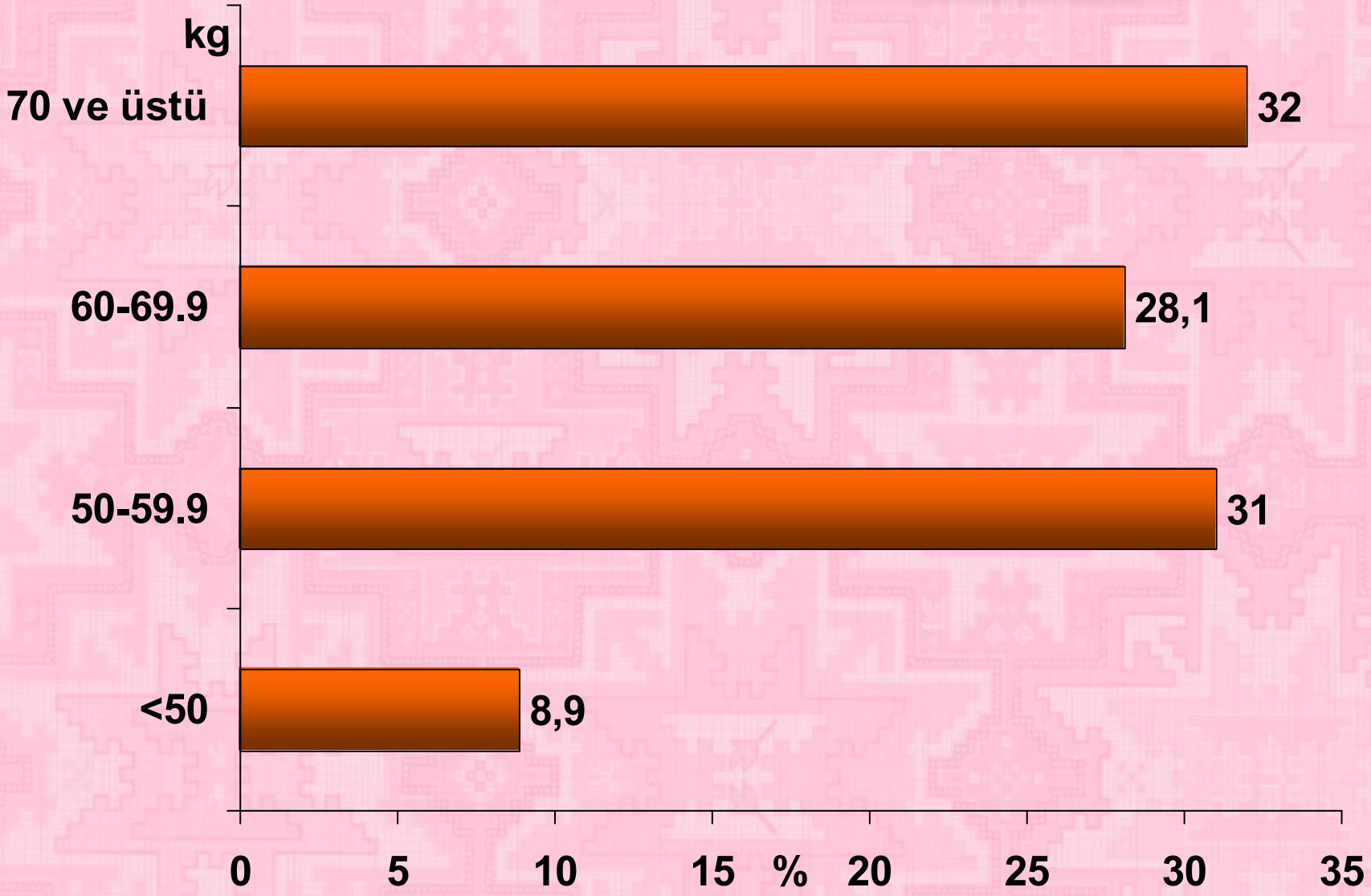

Beden Kitle Endeksi (BMI)

- Ağırlık ve boy arasındaki ilişkiyi gösterir.

- BMI = Kg/boy $(m)^2$

- <18.5 → Yetersiz beslenme
- 18.5-24.9 → Normal kilolu
- 25.0-29.9 → Kilolu
- >=30 → Şişman

Anneler ve BMI (26.5=kilolu)

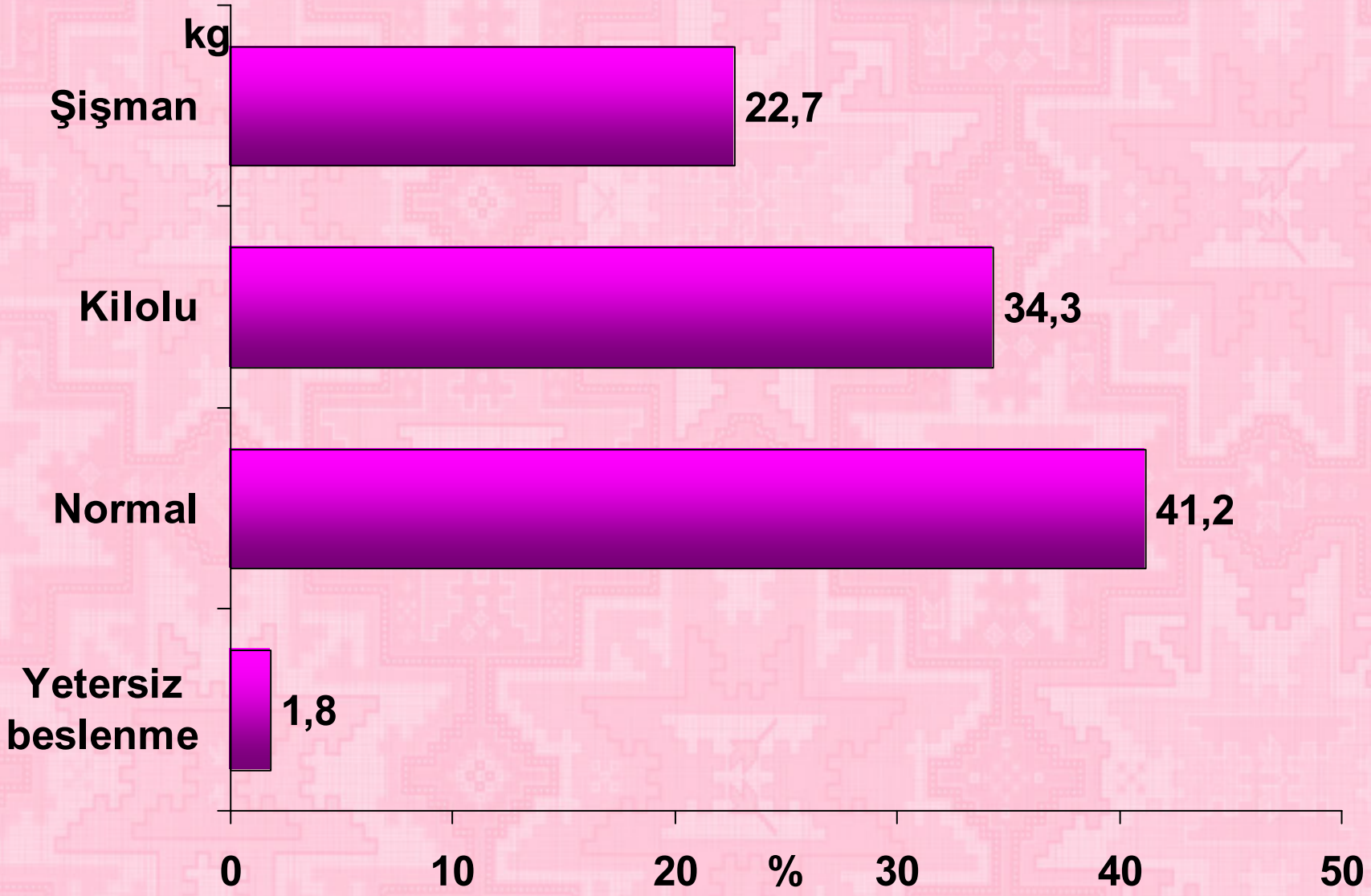

BMI>=25 Olan Anneler

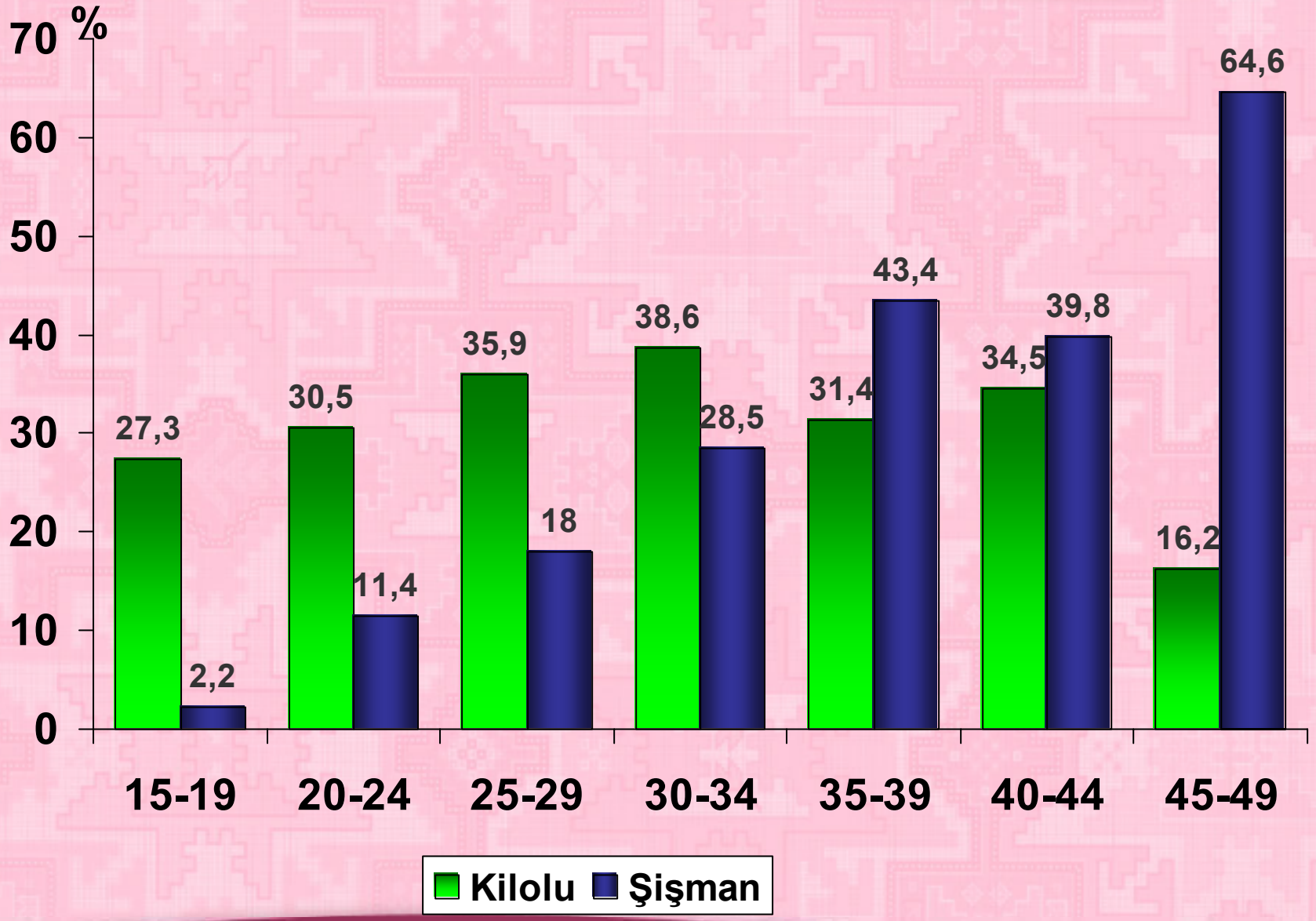

Teşekkürler...